

Binnenstadvisie Tiel

Verbinding en trots

Status van het document, vastgesteld 30 augustus 2017

Gemeente Tiel



Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
2.	De binnenstad van Tiel in 2025.....	4
3.	Geschiedenis en identiteit	5
3.1	Ontwikkeling van de (binnen)stad van Tiel	5
3.2	Tiel en het ommeland, de regionale context	6
3.3	Het DNA van Tiel	7
3.4	Demografie Tiel	9
3.5	Tiel met hart en ziel. Trots op Tiel	9
3.6	Het DNA van het ommeland van Tiel	10
4	Trends en ontwikkelingen van belang voor de binnenstad	11
5	Meer beleving in de binnenstad	12
5.1	Vier krachtige binnenstedelijke milieus	12
5.2	Binnenstad aan het water	14
5.3	Evenementen en festivals	16
5.4	Over fruit, food en gezond leven	17
5.5	Een zichtbaar industrieel verleden	18
6.	Winkels, horeca en cultuurvoorzieningen	19
6.1	Omvang winkelgebied.....	19
6.2	Beleving van de openbare ruimte in het winkel- en horecagebied	20
6.3	De rol van gemeente, vastgoedeigenaren en ondernemers binnenstad	21
6.4	Kernwinkelgebied Tiel.....	21
6.5	Horeca, cultuur en dwaalmilieu	24
6.6	Pleinen en markt	25
6.7	Straten in het dwaalmilieu	26
7	Poorten en Waalkade	29
7.1	Waalkade.....	29
7.2	De Westluidense Poort: Cultuurpoort	30
7.3	Santwijkse Poort: Winkelpoort	31
7.4	Burense Poort: Boodschappenpoort	31
8	Een bereikbare binnenstad	32
8.1	Op weg naar de binnenstad.....	32
8.2	Bereikbare binnenstad	33
8.3	Loopstromen.....	34
9.	Uitvoeringsprogramma	35
	BIJLAGE 1 Management samenvatting	36
	BIJLAGE 2 Aan wie behoort de binnenstad?	41
	BIJLAGE 3 Wat is gerealiseerd van de visie opgesteld in 2001	42
	BIJLAGE 4 Maatregelen om leegstand terug te dringen.	43
	BIJLAGE 5 Parkeren in de binnenstad	44

1. Inleiding

De binnenstad is de huiskamer van Tiel. Gebruikers, bewoners en ondernemers zijn erg betrokken bij dit gebied. Het College heeft in het Bloesemakkoord (2014) aangegeven de aantrekkingskracht van de binnenstad te willen versterken en daarbij ook aandacht te willen besteden aan lege en lelijke plekken in de stad en daarvoor met partijen in overleg te willen gaan. Een aldus ontstaan ideaalbeeld kan dan als leidraad worden gebruikt bij grote en kleine ingrepen in het centrum.

In een aantal visiedocumenten heeft de gemeente Tiel haar gewenste koers voor de binnenstad vastgelegd. In de Toekomst van Tiel (2001) is het gewenste beeld van Tiel 2020 neergelegd, in het Masterplan Waalfront Tiel (2006) is richting gegeven aan de toekomstige invulling van de Waalkade en is de ontwikkeling van de Westluidense Poort als Cultuurcluster en de Santwijckse Poort als entree van de binnenstad vastgelegd. In het Masterplan Stationsgebied (2008) is de gewenste ontwikkeling van de Burense Poort als boodschappenpoort vastgelegd. Voorts is in de detailhandelsnota Tiel 2011 de detailhandelsbehoefte voor de periode 2012-2017 doorberekend en zijn in de Herijking Parkeerbalans Binnenstad (2014) de beleidsuitgangspunten voor harde en zachte parkeeropgaven uitgewerkt.

Een deel van de uitgangspunten waarop bovengenoemde visies zijn gebaseerd, zijn geformuleerd voor 2008, dus voor de crisis. Anno 2016 dient de vraag te worden gesteld in hoeverre het reëel is nog vast te houden aan plannen van toen. Van belang is het opstellen van een integrale visie op de binnenstad die recht doet aan de kansen en mogelijkheden bezien vanuit het huidige tijdsbestek.

Om in kaart te brengen wat er speelt, welke trends en ontwikkelingen op Tiel afkomen en waar de kansen en de bedreigingen liggen is vanuit verschillende invalshoeken naar de binnenstad gekeken. Uitgangspunt is te komen tot een structuurversterkend uitvoeringsprogramma dat de gemeente samen met stakeholders wil oppakken.

Bij het opstellen van deze visie hebben we ons laten leiden door de geschiedenis en het DNA van Tiel, het demografische profiel van Tiel, de regionaal economische context en trends en ontwikkelingen die op ons afkomen. Op hoofdlijnen willen we het volgende gaan doen:

- We willen de structuur van de stad versterken door het ingezette beleid ten aanzien van de drie poortgebieden, de Westluidense Poort, de Santwijckse Poort en de Burense Poort verder uit te werken.
- We constateren dat we op het aspect 'beleving' twee ijzersterke troeven in handen hebben die we nog onvoldoende hebben benut: een historische binnenstad omringd door een gracht en ligging aan het water. Op beide aspecten willen we sterker gaan inzetten om Tiel zowel voor haar bewoners als bezoekers aantrekkelijker te maken: We gaan de plannen voor de Waalkade verder uitwerken en we willen de geschiedenis en het DNA van Tiel veel beter zichtbaar maken in de binnenstad.
- We realiseren ons dat het winkelgebied deels zal krimpen en van kleur zal verschieten. We willen daarop actief anticiperen.
- We willen meer aandacht aan de kwaliteit van de omgeving en daarmee ook aan het beheer en onderhoud van de binnenstad schenken. In een aantrekkelijk gebied willen mensen immers graag verblijven.

We hebben deze visie opgesteld met een scope van 10 jaar. De stedelijke dynamiek en het feit dat vele partijen daaraan een bijdrage leveren, vraagt om een dynamische visie. Om hieraan invulling te geven, zal de visie periodiek in samenspraak met stakeholders worden besproken en daar waar nodig herijkt.

We hebben met verschillende stakeholders (ondernemers, vastgoedeigenaren en de cultuursector) gesprekken gehad over zaken die zij van belang vinden voor de toekomst van Tiel. Hun opmerkingen zijn in deze visie verwerkt. Ook willen wij de bewoners van Tiel uitnodigen hun wensen kenbaar te maken. Als voortvloeisel van deze visie, willen we met stakeholders een gezamenlijk uitvoeringsprogramma maken. In 2017 wordt het bestemmingsplan binnenstad geactualiseerd. De visie op de binnenstad is een belangrijke basis voor de integrale gebiedsvisie binnenstad wat weer de basis is voor de actualisatie van het bestemmingsplan.

Stedelijke dynamiek en een toekomstbestendige stad.

Minimale voorwaarden voor een leefbare binnenstad zijn een redelijk geconcentreerd aanbod van retail, horeca en cultuur, een bereikbare binnenstad, een openbare ruimte die als schoon, onderhouden en veilig wordt ervaren en waar belangen van bewoners, ondernemers en bezoekers elkaar niet bijten. Maar dit is feitelijk het minste wat een stad dient te borgen. Voor een toekomstbestendige stad is meer nodig.

Een stad is opgebouwd uit verschillende lagen, elk met een eigen dynamiek. De fysieke verschijningsvorm waarbinnen de binnenstad van Tiel is verankerd - een historische binnenstad met een karakteristieke water en groenstructuur - vormt het fundament. Het is laag dynamische drager, de vorm verandert niet snel maar is van wezenlijk belang voor de wijze waarop de stad kan worden ingericht en beleefd. Dankzij deze structuur heeft Tiel als het op beleving aankomt een prachtig huis.

De specifieke wijze waarop een binnenstad wordt ingericht is een hoog dynamische drager en is telkens aan verandering onderhevig; wonen, werken, winkelen en voorzieningen, wisselen van plek, maar ook infrastructurele voorzieningen bewegen mee met de wijze waarop de binnenstad wordt benut.

Een vitale binnenstad wordt eveneens bepaald door de stedelijke stofwisseling: dat wil zeggen de mate van interactie die bewoners en bezoekers met elkaar en de omgeving aangaan. Hier gaat het om netwerken, om een handelings- en belevingslaag. De mate waarin interactie wordt gefaciliteerd bepaalt de kwaliteit van de interactie. Trefwoorden zijn; openbare ruimte, placemaking, events, leervermogen en creativiteit, de stad als ontmoetingsplaats.

2. De binnenstad van Tiel in 2025

In de toekomst kijken kan niemand. Maar een toekomstbeeld van de binnenstad van Tiel in 2025 kan zijn.

- Een fiets- en wandelvriendelijke binnenstad waar het goed toeven is.
- Een binnenstad die goed bereikbaar is met de auto. Auto's kunnen worden geparkeerd in de poorten bij de entrees van de binnenstad. De Westluidense Poort, de Santwijckse Poort en de Burense Poort zijn voltooid.
- De parkeerplaatsen op de Waalkade zijn grotendeels verplaatst naar de poorten. De groene Waalkade heeft regionale aantrekkingskracht door de invulling en de omvang van de plaat en het weidse panorama. Er is veel meer loop tussen de Waalkade en de binnenstad.
- Winkels, horeca, markt en events/festivals dragen ieder voor zich bij aan de versterking van de identiteit van Tiel als regionale (biologische) fruit/foodstad. De identiteiten Fruitstad en Flipje versterken deze positie.
- Er is overall veel meer aandacht voor het water. Er is meer beleveniswaarde langs de gracht. We weten ons omringd door Waal, Linge, Amsterdam-Rijnkanaal en inundatiekanaal. Elk water heeft zijn eigen identiteit en we weten de kracht daarvan te verbinden met onze stad.
- De slogan 'Tiel Fruitstad aan de Waal' wordt steeds meer bekend in de rest van het land in samenhang met de slogan voor de regio FruitDelta Rivierenland.
- Het cultuurcluster in en rondom de Westluidense Poort heeft nieuwe dynamiek aan Tiel gegeven en positioneert Tiel ook als Cultuurstad.
- De binnenstad is ingedeeld in binnenstedelijke kwartieren met elk een eigen identiteit en functionaliteit.

- De binnenstad kent een aantrekkelijk en qua omvang op de vraag afgestemd winkelgebied. Leegstand is nagenoeg niet meer aan de orde omdat een deel van de binnenstad is verkleurd van detailhandel naar wonen, dienstverlening en ambachtelijke bedrijvigheid.
- De winkels - met uitzondering van de supermarkten – zijn overdag veel later open en sluiten de deuren in de loop van de avond. De overgang van winkelen naar horeca- en cultuurbezoek sluit daardoor veel beter op elkaar aan.
- We hebben veel aandacht voor de historie van onze binnenstad en laten dat ook zien. De geschiedenis van Tiel is op diverse manieren verbeeld, de gevels van historische panden en wederopbouwpannen zijn veel beter zichtbaar en het straatbeeld is grotendeels ontdaan van reclame-uitingen. Een integraal verlichtingsplan zorgt voor intieme sfeer en benadrukt het monumentale karakter van de binnenstad.
- De (Groen)markt is het belangrijkste scharnierpunt van de stad, is stedenbouwkundig opgeknapt en is niet langer een hangplek. De Varkensmarkt kent een meer intiem karakter en het Plein is een aangenaam uitgaan- en verblijfsgebied dat zowel overdag als 's avonds publiek trekt.
- De binnenstad is meer vergroend. Er is veel meer beplanting in de straten en op pleinen aanwezig.
- In de binnenstad is de woonfunctie versterkt. Een aantal panden zijn van detailhandel (terug) naar wonen verschoten. Ook is er nieuwbouw (wonen) gepleegd naast de Westluidense Poort en in het Burense Poortgebied.
- Het station is beter ontsloten. De Dr. Schaepmanstraat is heringericht als hoofd wandel- en fietsroute naar de binnenstad. De Dr. Schaepmanstraat is via de loopbrug over de gracht ter hoogte van het Kalverbos rechtstreeks met de binnenstad verbonden waardoor veel meer belevingswaarde in dit deel van de binnenstad is ontstaan.
- Tiel is offline en online veel beter zichtbaar en we communiceren heel gericht over onze identiteit. Bezoekers weten ons veel beter te vinden.

3. Geschiedenis en identiteit

3.1 *Ontwikkeling van de (binnen)stad van Tiel*

Linge of Waalstad of beiden?

Tiel is ontstaan aan de Linge, ruim voor het jaar 1000. Als gevolg van de gunstige ligging aan het water groeide Tiel uit tot een handelsnederzetting van internationale betekenis. Tiel maakte ook lange tijd deel uit van het Hanzeverbond.

Het jaar 1304 is cruciaal in de geschiedenis van Tiel. De Linge was al eeuwen in betekenis aan het afnemen en wordt ter hoogte van Tiel afgedamd. De betekenis van de Waal daarentegen begon toe te nemen waardoor de verdere uitbouw van de stad als het ware draaide richting de Waal. De afgedamde Linge arm verliest steeds meer aan kracht en krijgt een toepasselijke naam die tevens zeer tot de verbeelding spreekt: De Doode Linge.

Historische binnenstad met belommerde wandeling

In de vroege middeleeuwen ligt de as van economische activiteit langs de noordelijke en oostelijke stadsgrenzen. Aan de zuidzijde lagen een agrarische nederzetting en een kerkelijk kwartier met de Sint Maartenskerk en kloosterdomeinen. De toenmalige locaties van economische activiteit, groen en religieuze activiteiten zijn nog steeds zichtbaar in het huidige stadsbeeld.

In de 19^e eeuw wordt van het verdedigingssysteem rondom de binnenstad een belommerde wandeling gemaakt. Het omringende water bleef behouden, maar wijzigde van een dubbel naar een enkel grachtensysteem. Van de stadsmuur die de binnenstad omringde is nog een gedeelte aanwezig bij de Tolhuiswal. Tot op de dag van vandaag wordt Tiel omsloten door een gracht en deels ook groene omwalling, waardoor de historische kern afgebakend is gebleven van de rest van Tiel.

Het industriële verleden van Tiel

Na de aanleg van de spoorweg, in 1882 ontwikkelde Tiel zich tot een industriestad, met vooral metaal- en fruitverwerking. De industriecomplexen lagen tegen de binnenstad aan geschaard. Inmiddels zijn deze industriële complexen zo goed als afgebroken. Alleen vanuit de noordwestelijke binnenstad is nog zicht op een oud industrieel complex (het Oostendorp terrein). Met het afbreken van de Daalderop en

Betuwecomplexen is een stuk van de industriële identiteit van Tiel - dat nog wel in de herinnering wordt gevoeld - fysiek grotendeels verloren gegaan.

Wederopbouwarchitectuur

In de tweede wereldoorlog zijn grote delen van de noordelijke en westelijke binnenstad zwaar beschadigd waardoor een deel van de historische bebouwing verloren is gegaan en vervangen door wederopbouwarchitectuur. Het verlies van (een deel van) de binnenstad wordt eerder geassocieerd met Rotterdam en grenssteden in Oost Nederland en is niet een beeld dat men associeert met rivierstadjes. De bewoners van Tiel voelden zich in hun identiteit aangetast. De laatste jaren komt landelijk meer waardering voor de wederopbouwarchitectuur en het besef dat ook naar deze bouwstijl met trots mag worden gekeken. De decentrale ligging van het kernwinkelgebied (in de noordelijke helft van de binnenstad) is gevormd in de wederopbouwperiode.

De auto verovert het Waalfront

Het is vervolgens de opkomst van de auto (zeventiger jaren vorige eeuw) die stilletjes aan de aanblik van de binnenstad opnieuw verandert. De auto verovert pleinen en straten. Het gebied rondom de dijklichamen en de Waalkade wordt benut voor parkeren en de Havendijk wordt een belangrijke doorgaande route voor het gemotoriseerde verkeer.



Foto links. De Waalkade als parkeerterrein.



Foto rechts. Binnenstad Tiel met de locatie van winkels, horeca en voorzieningen in het noordelijke deel van de stad. Bron Locatus

Binnenstad wordt winkelstad

Vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw zien we nog een andere ingrijpende verandering in de binnenstad. Het binnenstedelijk winkelgebied neemt in omvang toe en reclame-uitingen bepalen sterk het straatbeeld. Voor velen wordt de binnenstad synoniem met winkelen.

De beloofbare stad

Het concept van 'the walkable city' (de loopbare stad) wint wereldwijd steeds meer aan populariteit. Waar sinds de tweede helft van de vorige eeuw alles in het werk werd gesteld de auto maximaal toe te laten in de (binnen) stad door het verbreden van wegen, het aanleggen van voldoende parkeerplaatsen en het plaatsen van verkeerslichten, zien we sinds een paar decennia een omgekeerd proces opgang komen. De auto wordt in steeds meer delen van de stad geweerd of beperkingen opgelegd. In winkelstraten en rondom cultuurclusters worden voetgangerszones aangelegd, pleinen worden in oude luister hersteld en riviersteden leggen autovrije boulevards aan. Ook de binnenstad van Tiel is deels autovrij. In het kernwinkelgebied worden na 12 uur geen auto's meer toegelaten.

3.2 Tiel en het ommeland, de regionale context

Ligging Tiel

Tiel ligt in een relatief landelijke omgeving en maakt deel uit van de Regio Rivierenland, de meest westelijk gelegen regio van de provincie Gelderland. Tiel ligt tevens in de Gelderse corridor (als onderdeel van de logistieke corridor Rotterdam – Ruhrgebied – Genua). Grote steden - op enige afstand - zijn Utrecht, Arnhem, Nijmegen, en Den Bosch en middelgrote steden zijn Oss en Veenendaal.

De concurrentieslag tussen middelgrote en grote steden

Door afnemende groei staan voorzieningen onder druk, in de kleinere gemeenten in het ommeland, maar ook in Tiel zelf. Met de komst van een ruim aanbod aan supermarkten (in de stad) vielen enkele decennia geleden als eerste de voorzieningen in kleine dorpen en kernen om. Vervolgens waren de voorzieningen in de wat grotere dorpen en kleine stadjes aan de beurt.

Nu zijn de (middel) grote steden aan de beurt. Het zijn veelal grote steden die consumenten weten te binden (met name door de omvang van het kernwinkelgebied en het aspect 'beleving') en de kleinere steden die moeten 'vechten' om overeind te blijven. Maar Tiel is niet de enige middelgrote stad in midden Nederland die het moeilijk heeft. In een vergelijking van Goudappel Coffeng tussen 100 binnensteden in Nederland worden vitale-, aandachts- en kwetsbare centrumgebieden onderscheiden. Tiel, Oss en Veenendaal worden in dit onderzoek gemarkeerd als een aandachtsgebied (code oranje). Gorinchem, Nieuwegein en Wageningen krijgen code rood, Utrecht en Den Bosch code groen.¹ Maar de kaarten zijn nog niet geschud. Door ligging aan het water en een historische binnenstad heeft Tiel op het aspect 'beleving' een zeer belangrijke troef in handen.

Ruimtelijke samenhang regio Rivierenland en positie regio binnen Nederland.

Niet alleen de aspecten omvang en beleving zijn van belang om blijvend een rol te spelen, ook ligging is van vitaal belang. Recent is in opdracht van de gemeente Tiel de ruimtelijke samenhang van de regio Rivierenland en de positie van Tiel daarbinnen onderzocht door het Ruimtelijk Economisch Atelier Tordoir. Tiel heeft altijd een regionale centrumfunctie gehad (gezondheidszorg, onderwijs, winkels, cultuurvoorzieningen etc.). In het onderzoek van Tordoir wordt opnieuw bevestigd dat deze functie nog steeds aan de orde is. Voorts ligt Tiel centraal in de economische zone die schuin over Nederland loopt (Noordvleugel van de Randstad/Eindhoven), waardoor nieuwe werkgelegenheid en nieuwe bewoners de kant van Tiel opkomen.² Ook de in 2016 uitgevoerde studie "De kracht van Oost" bevestigd dit beeld.

Overweging. Als we deze potentiële nieuwe bewoners aan Tiel willen verbinden zullen we deze groep ook op onze woningmarkt moeten kunnen laten instromen. De woningbouwprogramma's van Tiel zijn grotendeels op de sociale woningbouw gericht. We dienen nader in kaart te brengen of we deze eventuele toestroom ook daadwerkelijk kunnen huisvesten en zo niet, in hoeverre we daartoe ons beleid op willen gaan aanpassen.

Anders denken: Ligging aan de logistieke corridor Randstad Ruhrgebied is voor Tiel een groot goed. Nederlanders zijn nogal Randstad gericht in hun denken en vergeten nog wel eens dat er een andere metropool om de hoek ligt, de regio RheinRuhrmetropool, goed voor ruim 10 miljoen inwoners. Wat betekent dit voor Tiel? Hoe krijgen we Tiel bij hen tussen de oren? Misschien moet Tiel zich wel aansluiten bij de Euregio Rijn Waal.

Het gaat allemaal over verleiden: Zoals Flipje vroeger de mensen verleidde jam van de Betuwe te kopen willen we nu dat Flipje de rest van Nederland verleidt Tiel te bezoeken. Maar dan zal Flipje wel kenbaar moeten maken dat we hier de grond en de kennis hebben om fruit te telen en dat Tiel bovendien een historische binnenstad aan het water is. En durf door te denken, de Chinezen komen eraan en ze zijn dol op historische steden met veel water en niet te vergeten, de bloesem speelde een belangrijke rol in hun traditionele kunstuitingen.

3.3 Het DNA van Tiel

De identiteit van Tiel kan vanuit een aantal invalshoeken worden gevoeld.

Tiel als Fruitstad

Tiel heeft een sterk imago als 'Stad van Flipje'. Trefwoorden: Flipje, fruitverwerking, Betuwe, Fruitcorso en Appelpop.

¹ Goudappel Coffeng, Vitaliteitsbenchmark, maart 2015 (vitaal = groen, aandacht = oranje, kwetsbaar = rood).

² Ruimtelijke samenhang, Regio Rivierenland. Analyse, toekomst, beleid. Prof. Dr. P.P. Tordoir. Oktober 2015

De jamverwerkingsfabriek 'de Betuwe' uit Tiel heeft in het verleden, dankzij haar Flipje reclame, Tiel op de kaart gezet. Flipje is bij een grote groep Nederlanders bekend en al helemaal bij oudere generaties. Over Flipje wordt gemengd gedacht. Voor sommigen is het een tuttige en smalle identiteit (aan ons de uitdaging om voor die groep dat imago om te buigen naar een positieve connotatie). Voor weer anderen staat Flipje symbool voor een gezonde manier van leven: dan gaat het over fruit en de associaties met fruit, zoals gezond eten, tuinbouw, boomgaarden, landelijk leven, fruitdrankjes, voedsel uit de regio, stadslandbouw etc.



Links: Tiel, fruitstad aan de Waal.
Rechts: Flipje, icoon van Tiel.

Tiel als waterstad

Als je op een willekeurige kaart kijkt, zie je Tiel ingeklemd door waterwegen: De Waal, de Linge, het Amsterdam Rijnkanaal en het Inundatiekanaal. Door de ligging aan deze waterlopen is Tiel verbonden met tritsen van steden en dorpen in met name Midden Nederland. Elk van deze waterlopen heeft een eigen identiteit. Voor de binnenstad van Tiel is de Waal de meest zichtbare en tastbare waterloop.

De Waal heeft een sterke identiteit. Het is één van de belangrijke waterwegen van Nederland. Voor wat betreft ligging aan de Waal heeft vooral Nijmegen identiteit. De identificatie van Tiel met de Waal is nog gering. In Tiel, maar ook regionaal wordt de Tielse Waalkade ervaren als een parkeergebied. Met het in gebruik nemen van de Waalkade in Tiel als multifunctionele recreatieruimte willen we deze perceptie laten kantelen.

De Linge is regionaal een sterke identiteit (lommerrijk, groen, lieflijk, fietstoerisme) maar Tiel is nog niet stevig op de Linge aangehaakt. De naamgeving Doode Linge (oude loop Linge) spreekt zeer tot de verbeelding. In het centrum van Tiel wordt de verbinding met de (Doode) Linge vooralsnog te weinig gevoeld. Slechts weinigen associëren de huidige stadsgracht met de loop van een oude arm van de Linge. Bijzonder detail is dat de gracht als zo vanzelfsprekend wordt aangenomen, dat er geen naam aan is gegeven.

De identiteit die Tiel heeft als het gaat om het Amsterdam Rijnkanaal is zwak. De identiteit van het Amsterdam-Rijnkanaal zelf is stoer en sterk en heel Hollands (Nederland als maakbaar waterland).

Het Inundatiekanaal maakt deel uit van de Hollandse Waterlinie. Doordat Tiel relatief ver oostwaarts van het kerngebied van de Waterlinie ligt, is de verbinding matig. Er liggen kansen, want de Hollandse waterlinie staat op de nominatie om toe te treden tot de lijst van werelderfgoed van UNESCO.

Tiel Fruitstad aan de Waal gelegen in de FruitDelta Rivierenland

Tiel Fruitstad en Tiel Waterstad zijn twee zeer sterke identiteiten voor Tiel. Het promotielogo "Tiel Fruitstad aan de Waal" is in 2016 succesvol gelanceerd. Regionaal is hierop aanvullend het promotielogo Fruit Delta Rivierenland neergezet.

Tiel als stad met een industrieel verleden

Tiel heeft een industrieel verleden. Dit verleden is niet meer goed zichtbaar in de stad, op enkele gerestaureerde delen van fabrieksgebouwen na. Naast fruitverwerking (o.a. de Betuwe) heeft Tiel een verleden met tin. Deze identiteit wordt wel in Tiel en omgeving gevoeld maar is minder bekend in de rest van het land. De naam Daalderop (bekend van de geisers en boilers) is in de rest van het land met name voor oudere generaties een begrip. De industriële identiteit is nog steeds aanwezig in de naamgeving van

de straten en de uitleg van de stad. Tiel kent van oudsher een groot aantal arbeidersbuurten. De oudste arbeiderswijken liggen tegen de binnenstad aan.

Tiel als cultuurstad

DNA is niet statisch maar vormt zich met de tijd en kan in de loop van de jaren nieuwe lagen krijgen. Tiel is nu al bekend om haar grote aantallen koren. En met de komst van het omvangrijke cultuurcluster in de Westluidense Poort zal Tiel een stevig cultureel fundament krijgen.

3.4 Demografie Tiel

Tiel heeft nagenoeg 42.000 inwoners. Tiel kent relatief veel sociale woningbouw. Als naar werk en inkomen wordt gekeken en Tiel wordt vergeleken met andere steden in Gelderland valt een bovengemiddeld percentage op van mensen die werkloos zijn of een uitkering genieten. Ook komt uit onderzoek naar voren dat de gezondheid maar ook het opleidingsniveau in Tiel iets onder het gemiddelde ligt en dat de inwoners een gevoel van onveiligheid ervaren dat boven het gemiddeld ligt. Daarentegen kent Tiel veel werkgelegenheid (die deels door inkomende pendel wordt ingevuld) en is de bevolking jonger dan in de overige Gelderse gemeenten. Ook wonen in Tiel relatief veel Nederlanders met een migratieachterstand. Maar dit zijn allemaal gemiddelden. Wat we in Tiel zien is een profiel van een stad met een stevig industrieel verleden, een stad waar relatief veel arbeiders en hun nazaten wonen, terwijl de industrie zelf als banenmotor van laaggeschoold werk aan belang heeft ingeboet. Tevens is Tiel een aantrekkelijke stad om te wonen voor veel hoger opgeleiden

3.5 Tiel met hart en ziel. Trots op Tiel

Tiel kan je ook opvatten als een levend organisme. Wat is dan het hart van de stad? Jarenlang werd het kernwinkelgebied door velen als het hart van de stad beschouwd, niet alleen in Tiel, maar in elke grote stad. Maar alle winkelstraten in Nederland lijken op elkaar. Een aantal personen zullen met name het kernwinkelgebied aanwijzen. In deze wordt dan enkel en alleen een relatie gelegd met (recreatief) winkelen en horecavoorzieningen. Als je gaat vragen naar de ziel van de stad zal je hele andere antwoorden krijgen. Waar word je dan warm van? Deze vraagstelling zal een aantal locaties opleveren. Dit zullen plekken zijn waar de inwoners van Tiel of bezoeker zijn hart aan heeft verpacht en de verbinding met Tiel het sterkst voelt. Hier wordt emotie en bezieling ervaren. Hier wordt de stad beleefd. Deze beleving kan conform de wens op de bewonersavond in 2016 met verder onderzoek verder in beeld worden gebracht.

Eind 2015 is een onderzoek uitgevoerd naar hoe inwoners van Tiel over hun stad denken. Daaruit valt te concluderen dat 60% van de bevolking trots is op Tiel.³ Dit is een mooi percentage en mogelijk zal dit percentage de komende jaren zal groeien. Juist ook omdat we het DNA van Tiel beter zichtbaar willen maken in de (binnen) stad.⁴

³ Imago-onderzoek gemeente Tiel, Right Marktonderzoek, november 2015.

⁴ De verwoestingen van de tweede wereldoorlog en de teloorgang van grote delen van de industrie hebben de eer en de trots van Tielenaar behoorlijk geraakt.



Links: Trots, fruitcorso



Rechts: De stegen, vergeten en verguisd?

De stegen: In Tiel hoor je bijna iedereen alleen maar klagen over de stegen. Ze zijn te smal, te groezelig, te slecht onderhouden en worden ervaren als plekken van samenscholing en verkeerd volk. Doordat men negatief denkt over de stegen en ze steeds meer links laat liggen, lijkt het wel een soort self fullfilling prophecy te worden en worden de steegjes ook steeds meer obscuur. De stegen zijn een wezenlijk onderdeel van het historische karakter van Tiel en zonder deze stegen zou Tiel maar een saai stedelijk grid hebben. Steegjes kunnen ook het omgekeerde bewerkstelligen en daarmee borg staan voor beleving en verbinding.

Als beleving van een binnenstad steeds belangrijker wordt is het goed te weten hoe bezoekers de binnenstad van Tiel waarderen. Uit het passantenonderzoek van 2011 blijkt dat in vergelijking met het passantenonderzoek van 2005 de ondervraagden Tiel op de meeste aspecten in 2011 opnieuw hetzelfde waardeerden: het algemene rapportcijfer van 6.9 in 2011 werd ook in 2005 genoteerd. Positief is dat de waarderingen voor horeca en sfeer/gezelligheid in 2011 ten opzichte van 2005 een half punt hoger worden gewaardeerd.⁵

3.6 Het DNA van het ommeland van Tiel

De regio heeft sterke kwaliteiten als een groen blauwe long:

Identiteitskenmerken gerelateerd aan het land: Fruitbomen, fruitstalletjes, slow food, ambacht, goed eten, goed leven, waarachtig leven, menselijke maat en liefvallig.

Identiteitskenmerken gerelateerd aan het water: Dijken, weidse vergezichten, pittoreske en lommerrijke stadjes, dijkwoningen, pontjes.

De Betuwe verbeeldt het verlangen van de stedeling (en de toerist) naar het eeuwige Arcadië.⁶

Het thema fruit heeft een hele mooie aansluiting op het thema food van de aanpalende regio (regio Wageningen). Waar in de foodvalley de nadruk ligt op agri-food, business en onderzoek kan in de Betuwe en omgeving vanuit toeristisch perspectief de nadruk vooral komen te liggen op ambachtelijk, slow, kleinschalig en de menselijke maat. Waarbij overigens niet over het hoofd mag worden gezien dat de fruitteelt in de regio ook een grootschalig karakter heeft en big business is. Maar juist door events als fruitcorso komt de liefde voor het fruit (slow en ambachtelijk, menselijke maat) ook goed in beeld.

Binnen de regio Rivierenland is het Ambitiedocument 2016-2020 opgesteld.⁷ Daarin worden drie speerpunten benoemd, passend bij de kwaliteiten en DNA van de regio, waar de regio zich gezamenlijk op wil richten. Te weten:

- Agribusiness: 'Onze tuinbouw wordt nog meer toonaangevend in Europa'
- Logistiek en economie: 'Wij komen in de top 3 van logistieke hotspots van Nederland'.

⁵ Detailhandelsnota Tiel 2012-2017, bijlage 10.

⁶ Arcadië is een utopisch land vol bloemen, fruit en bossen, helder water, vogelzang en eeuwige zomer.

⁷ Ambitiedocument 2016-2020, drie speerpunten voor een ijzersterke regio. Regio Rivierenland, p 6. Conceptversie 30 november 2015.

- Recreatie en toerisme: 'Wij bereiken een jaarlijkse omzetgroei van 5%'.

De sterke recreatief toeristische kenmerken van de regio bieden extra kansen voor Tiel. Bezoekers zullen naar de regio komen en wellicht ook een bezoek aan Tiel overwegen. Dat betekent wel dat onze stad zowel offline (toeristische bureaus, ANWB, RBT) als online (onze eigen website en die van anderen) goed zichtbaar moet zijn in de regio en dat de boodschap die wordt uitgezonden helder en gelijkloidend moet zijn.

4 Trends en ontwikkelingen van belang voor de binnenstad

De snelheid waarmee technologische veranderingen de afgelopen eeuw op ons zijn afgekomen is van grote invloed geweest op de wijze waarop wij leven, wonen en werken en de stad hebben heringericht.

Ooit was de binnenstad bovenal een plek om te wonen, te werken en een plek van samenkomst. Vanaf de tweede wereldoorlog groeide het areaal winkelgebied decennialang ten koste van de overige binnenstedelijke functies. Voor velen werd het begrip binnenstad synoniem met winkelen en de populariteit van de binnenstad als woongebied nam steeds meer af. We staan nu op een kantelpunt. De binnenstad als woongebied en ontmoetingsruimte is opnieuw populair, de totale vraag naar winkelvloeroppervlak neemt af, binnensteden kampen met toenemende winkelleegstand en de bezoeker van de binnenstad zoekt een veel bredere ervaring van de binnenstad, waarvan winkelen nog slechts een onderdeel is.

Het binnenstedelijk winkelgebied

De behoefte aan fysieke winkellocaties in de binnenstad daalt en het kernwinkelgebied krimpt. De binnenstad krijgt weer meer ruimte voor wonen en werken. In de aanloopstraten is steeds meer sprake van functiemenging. Schaalvergroting en filialisering heeft er de afgelopen decennia voor gezorgd dat het winkellandschap meer monotoon is geworden. De komende jaren gaan we ook weer schaalverkleining zien, maar dan van specialistische winkels, pop-up winkels, shop-in-shop winkels en/of innovatieve combinaties van retail en horeca, vaak gerund door een nieuwe generatie ondernemers. Winkels die de nadruk op beleving en een bijzondere ervaring leggen, groeien tegen de dalende trend in.



Links: meer beleving in de winkel

Rechts: meer beleving in het straatbeeld

Sociaal economisch

De verschillen tussen arm en rijk en de tegenstelling tussen hoogopgeleide en laag opgeleiden worden groter. We gaan steeds meer op wisselende tijden en wisselende plekken werken. We bewegen van vast en structuur naar flexibel en vloeibaar. In een netwerkmaatschappij is behoefte aan fysieke contactmomenten. De binnenstad is de ontmoetingsplaats bij uitstek.

Informatisering

Digitalisering heeft grote invloed op binnenstedelijke voorzieningen zoals bibliotheken, theaters en bioscopen. Het aandeel online winkelen groeit, maar niet elk segment groeit even snel en de behoefte aan fysiek winkelen blijft. Omdat we steeds meer online bestellen zien we een toename van bezorgdiensten en bezorgbewegingen in de stad. Dat vraagt op den duur om centrale afhaalpunten. We kunnen dankzij internet en social media overal tegelijk zijn, 24 uur per dag: Toegang tot het internet is een must. Of we nu

wonen, werken of recreëren. Jongeren zoeken expliciet plekken met wifi op. Voorts zijn we consument en aanbieder tegelijk geworden. Denk aan initiatieven zoals Airbnb en Thuisafgehaald⁸

Duurzaam

Het belang van steden in onze samenleving neemt toe. De binnenstad dient meer en meer als ontmoetingsruimte. Het belang van de eigenheid van plekken groeit. Omwonenden eigenen zich de ruimte toe en bepalen mede de signatuur. Al een aantal jaren wordt de binnenstad weer gezien als een plek waar het goed wonen is. Ook gezinnen komen terug naar de binnenstad. De bewustwording groeit dat de natuur een belangrijke rol speelt in het onderhouden van de eigen gezondheid. We gaan bewuster koken en eten en ook bewuster inkopen. Geveltuinjes en plantenkasten snoepen delen van de stoep op en op braakliggende terreinen of onbenutte delen van de stad popt stadslandbouw op. We willen schonere energie en ruimte om onze elektrische fiets of auto te kunnen opladen. Het hergebruik van producten is in opkomst en het ambacht wordt weer gewaardeerd. Repaircafe's, 3 D labs en gezamenlijke werkplaatsen komen naar de (binnen)stad. Ondergronds gebrachte waterlopen worden weer bovengronds gebracht, de groen- en waterstructuur van singels en vestingwerken wordt hersteld.

Demografisch

Met een krimpende en vergrijzende bevolking komen binnenstad voorzieningen onder druk te staan, en wordt toegankelijkheid (seniorproof) en bereikbaarheid van binnenstedelijke voorzieningen belangrijke punten van aandacht. Ook zal het consumptiepatroon veranderen. Ook de detaillist vergrijst: winkels zullen het komende decennium uit het straatbeeld verdwijnen omdat de winkelier op grond van leeftijd ermee stopt. Er komt een groep ouderen op de markt met veel vrije tijd en bestedingsmogelijkheden: dit zal in eerste instantie positief uitpakken voor de vraag naar klassieke concerten en theateroptredens, maar zal ook het toerisme in eigen land een boost geven: veel dagtochtjes naar de grote stad (kunst/cultuur), verder zullen ouderen landelijke gebieden en kleinere provinciestadjes met name door middel van fietstochten (elektrische fiets) en autotochtjes gaan verkennen.

Vrije tijd

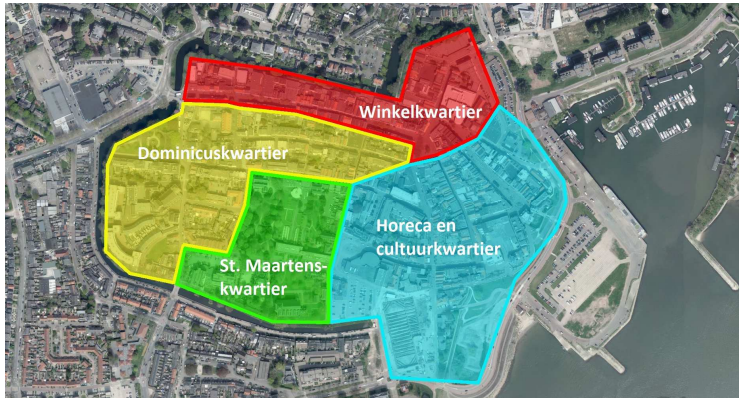
We gaan niet meer een dag winkelen, maar een dag stad beleven, waarvan winkelen onderdeel is. We hechten waarde aan sfeervolle straten en pleinen, een historisch en/of authentiek karakter, divers horeca- en cultureel aanbod en we willen water en groen beleven, ook in de stad. Er is sprake van een groeiende behoefte aan zingevende, duurzame en betekenisvolle belevenissen. We bewegen van vastgoed naar losgoed: We programmeren op allerlei locaties en het beleven van cultuur is niet langer gebonden aan gebouwen. Het bezoeken van een festival is heel populair. Het horecalandschap in de binnenstad wordt groter en meer divers van aard. Het aantal terrassen neemt toe. De koopavond lijkt zijn langste tijd te hebben gehad en steden overwegen deze zelfs af te schaffen. Er wordt geëxperimenteerd met verlengde winkelopeningstijden toegesneden op de wens van de consument. Winkelen aan de voorkant van de dag en de week worden steeds minder populair (met uitzondering van supermarkten).

5 Meer beleving in de binnenstad

5.1 Vier krachtige binnenstedelijke milieus

Om de beleving van de binnenstad te versterken willen we het verhaal van onze historische stad veel krachtiger gaan vertellen. In de door de gracht omringde binnenstad zijn duidelijk vier delen te onderscheiden. Het gaat om vier krachtige delen ofwel kwartieren die op dit moment nog niet voldoende zijn gepositioneerd. Elk van deze specifieke milieus heeft de bezoeker en bewoners van Tiel iets eigs te bieden.

⁸ Particulieren bieden tegen financiële vergoeding diensten aan belangstellenden aan. Zo kunnen op Airbnb overnachtingsmogelijkheden worden geplaatst, op Thuisafgehaald maaltijden die kunnen worden afgehaald.



De vier binnenstedelijke milieus

Het gaat hierbij om de volgende Kwartieren:

- Het winkelkwartier;
- Het horeca- en cultuurkwartier;
- Het woonkwartier;
- Het groenkwartier.

De Westluidensestraat en Kleibergsestraat en omgeving kan aangeduid worden als het horeca- en cultuurkwartier: aanloopstraten met gespecialiseerde winkeltjes, horecapleinen⁹, culturele voorzieningen, ateliers en galeries in het zuidoostelijke deel van de stad.

Het cultuurcomplex in de Westluidense Poort heeft een bovenregionale functie en is daarmee een belangrijke publiekstrekker in het kwartier.

Het groenkwartier is de groene long van de stad rondom het stadhuis en de St Maartenskerk. We willen we dit groene deel van de stad beter positioneren, echt letterlijk op de kaart zetten zodat de potentie van dit gebied veel beter wordt benut.



Foto links: groenkwartier foto rechts: woonkwartier

Het woonkwartier ligt rondom de Dominicuskerk: het zuidwestelijke deel van de binnenstad inclusief de Gasthuisstraat en de Ambtmanstraat. Voor dit deel van de binnenstad voorzien we geen grote wijzigingen. We willen vooral bewoners uitnodigen hun gedachten met ons te delen en via bottom up initiatieven de leefbaarheid en woonkwaliteit van dit deel van de stad verbeteren.

We willen deze vier delen krachtig op de kaart zetten en binnenstadbezoekers verleiden niet alleen het winkelgebied, maar ook de andere delen van de stad te verkennen. We willen deze vier unieke delen verbinden door middel van ruimtelijke componenten die de stad beter leesbaar maken, waardoor bezoekers en bewoners 'onbewust' merken dat ze een ander kwartier ingaan.

Belevensrondje

⁹ het Plein en Korenbeursmarkt

Steden hebben het vaak over een winkelrondje. Door de langgerekte structuur van Tiel ligt een winkelrondje niet zozeer voor de hand. We streven naar een belevenisrondje. We stellen ons daarbij het Noordelijke Kwartier (het winkelgebied) als de ene helft van het rondje voor en de andere helft van het rondje door de zuidelijke helft van de stad. Wat we daarvoor nodig hebben zijn een paar ankerpunten (aantrekkelijke horecapunten met buitenruimte) in de zuidelijke helft van de stad. In het Horeca- en cultuurkwartier zijn deze punten wel aanwezig, in het groenkwartier zal een dergelijk punt gerealiseerd moeten worden.

Pleinen

Pleinen zijn smeerolie voor een stad. Ze verbinden, bieden plaats voor ontmoeting, bieden letterlijk en figuurlijk ruimte, zijn oases van rust, zijn podium voor events en verbeelden door historische naamgeving heden en verleden.

Kans: Integraal verlichtingsplan

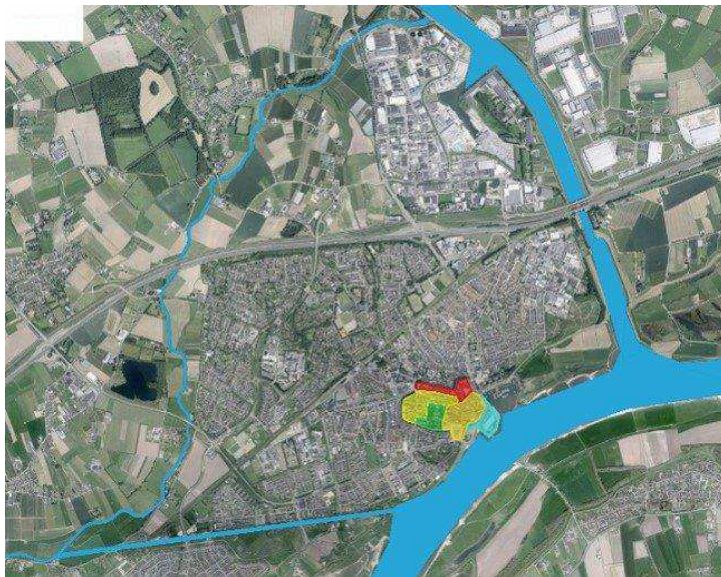
Verlichting kan functioneel zijn, maar ook zorgen voor een bijzondere intieme sfeer en het monumentale karakter van de binnenstad benadrukken. Verlichting kan mensen ook mee aan de hand nemen en de juiste weg wijzen.

5.2 Binnenstad aan het water

De binnenstad wordt omringd door een stadsgracht en de stad zelf door grote waterwegen. Water is een van onze belangrijkste troeven als het gaat om het beleven van de binnenstad van Tiel. Toch doen we nog relatief weinig met het water. We zijn zelfs van het water afgekeerd. Daar willen we verandering inbrengen.

Tiel als stad omringd door het water

Met uitzondering van de nieuwbouwwijk Passewaaij ligt Tiel volledig omringd door water. De stad is alleen te benaderen via een beperkt aantal bruggen. Daarmee kan je Tiel ook opvatten als een eiland. We willen dit aspect veel meer zichtbaar maken en daarmee ook een spannend tintje aan Tiel geven. Eilanden spreken immers tot de verbeelding.



Maak een kaart met extra vette felblauwe waterwegen en laat Tiel als een eiland daarbinnen drijven. Storytelling is hot: Geef de bruggen op de kaart aan en vertel het verhaal erbij.

De gracht

We benutten de potentie van de omringende gracht niet. Ons kernwinkelgebied ligt op steenworpafstand van de gracht en de Oliemolenwal, toch verleiden we passanten in de Waterstraat en Voorstad niet spontaan naar het water toe te komen. De Oliemolenwal en de iets lager gelegen gracht hebben de potentie te worden doorontwikkeld naar een uniek verblijfsgebied.

We missen waterrecreatie zoals roeibootjes. Horeca aan de gracht is niet of nauwelijks ontwikkeld alleen ter hoogte van het Kalverbos. We nodigen initiatiefnemers uit met ons mee te denken.



De belommerde wandeling is niet volledig. Waar we niet volledig de watergang kunnen herstellen willen we de route via een aangename wandelroute verbinden.

Bewonersinitiatieven om de gevels aan de Hucht en de St Walburgbuitensingel te vergroenen (geveltuintjes/bloembakken) zullen we toejuichen.

De bruggen over de gracht willen we aanlichten. Een rondwandeling langs de gracht is én overdag én in de avond een belevenis. Het groen langs het water moet uitnodigen tot verpozing en picknick. We willen er na toe werken dat de Oliemolenwal minder een achterkantsituatie is.

De Linge

De verbinding met de Linge komt op de eerste plaats tot stand door de verbinding van de Doode Linge met de Linge. Op dit moment is de loop van de Doode Linge met de binnenstad amper zichtbaar. Daar willen we verandering in brengen. We willen de binnenstad weer zichtbaar verbinden met onze ontstaansbron.

De Waalkade

Zie paragraaf 7.1

Duurzaamheid

Duurzaamheid wordt in de toekomst een steeds belangrijker thema. Door de opwarming van de aarde zal het risico op wateroverlast ten gevolge van zware buiten toenemen. Door de ligging van Tiel aan het water en in het bijzonder dat een aantal delen van het de binnenstad bijzonder laag liggen (o.a. Plein) neemt het risico toe dat de riolen het water niet op tijd kunnen afvoeren. Gebieden die laag liggen ten opzichte van het riool lopen dan eerder groot risico op ernstige wateroverlast en daaruit volgende schade. Tiel zal voor delen van haar binnenstad gaan onderzoeken of er maatregelen technisch mogelijk zijn en tevens economisch verantwoord. Als blijkt dat we groot onderhoud (onder de grond) gaan plegen, creëert dat ook de mogelijkheid boven de grond tot een andere inrichting te komen: Water heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de ontstaansgeschiedenis van Tiel. Ooit waren Plein en Oude Haven (de naam zegt het nog) onze havens. In de binnenstad zelf wordt weinig of geen verbinding met het omringende water gevoeld. We willen onderzoeken of we meer water zichtbaar in het straatbeeld kunnen terugbrengen.¹⁰

¹⁰ Zodra we de riolering in de binnenstad moeten vernieuwen, kan een eventuele inpassing worden overwogen. Planning klimaatscenario onderzoek 2016 en mogelijke aanpak riolering 2018-2019.



5.3 Evenementen en festivals

Tiel heeft sterk in stenen geïnvesteerd als het om cultuur gaat (Westluidense Poort). Dit gebouw zal samen met de Agnietenhof onder andere de toekomstige drager vormen van het cultuurcluster dat in dit deel van de stad verder kan worden uitontwikkeld. Het stimuleren van de vestiging van aantrekkelijke winkeltjes, galeries en restaurantjes in het dwaalmilieu zal dit deel van de stad versterken en de functies van de Agnietenhof, de Westluidense Poort en de musea versterken. Samen met de horeca op het Plein en de Korenbeursmarkt ontstaat zo een zichtbaar Tiels cultuur en horeca kwartier.

Ondertussen festivaliseert de samenleving ook, culturele samenscholingen vinden steeds meer op onverwachte plekken op straat plaats (de stad als decor). De historische binnenstad en Waalkade geeft Tiel een bijzonder beleevingsaspect en biedt als decor een uitstekende basis voor het huisvesten van festivals en evenementen.

Op festival gebied doet Tiel stevig mee, Fruitcorso en Appelpop hebben Tiel mede op de kaart gezet. We zijn ook beretrots op het feit dat het Fruitcorso is aangemerkt als UNESCO werelderfgoed.¹¹ En ondertussen beweegt het corso ook mee met de tijd. Zo is al het Foodtruckfestival Pruuf't aan het corso toegevoegd. De belangrijkste events zijn nu nog geconcentreerd in het najaar, waardoor Tiel haar potentie niet over de volle breedte van het jaar benut. We willen in elk kwartaal zichtbaar op de kaart staan met innovatieve aansprekende festivals, waarbij we ernaar toe willen werken dat evenementen, horeca en detailhandel goed van elkaars bezoekersstromen kunnen profiteren. We willen ons evenementenbeleid herzien, waardoor we nog beter kunnen inspelen op innovatieve en eigentijdse festivals en evenementen.



Kansen

Een vierde van de bevolking van Tiel is Nederlander met een migratie-achtergrond. De evenementen die in de binnenstad worden gevierd zijn typisch Nederlandse feesten. Door de Nederlander met een migratie-achtergrond uit te nodigen ook evenementen in de binnenstad te organiseren, worden zij meer bij de Tielse samenleving betrokken en zorgen zij op hun beurt voor extra reuring in de binnenstad.

¹¹ Betreft categorie immaterieel werelderfgoed.

5.4 Over fruit, food en gezond leven

De hedendaagse samenleving hecht veel belang aan vers en gezond voedsel. Food is een steeds belangrijker thema. De binnenstad van Tiel draagt de identiteit van Fruitstad Tiel veel te weinig uit. Bijzonder is dat het fruitcorso bol staat van het fruit, terwijl in de binnenstad van Tiel nagenoeg geen fruit te koop is. De gedachtesprong van Fruit naar Food ligt al snel voor de hand. We willen onderzoeken of aansluiting bij het naburige Foodvalley zinvol is.

We willen ernaar toewerken dat de associatie met Flipje vooral op gezond leven en gezond eten (fruit en food) komt te liggen. We willen werken aan de komst van een fruitmuseum (in relatie met Flipje en Streekmuseum) en stellen ons voor dat braakliggende gronden worden gebruikt voor de aanleg van fruitgaarden en/of stadslandbouw.¹² Fruitleibomen in de openbare ruimte en in de tuinen van particulieren passen ook in dat beeld. Voorts heeft Flipje in de toeristisch recreatieve sfeer de taak mensen te verleiden naar Tiel te komen. Flipje is het symbool van Tiel en daar zijn we trots op.



Stadslandbouw past bij het imago van Tiel als stad van Flipje en de Betuwe. Er zijn al prachtige voorbeelden zichtbaar zoals aardbeien in een klein glazen huisje en kleine geveltuintjes. Maar de binnenstad zou nog veel bloemrijker en fruitrijker kunnen worden. We denken daarbij niet alleen aan bewonersinitiatieven, maar ook aan bedrijfseconomische functies in de binnenstad gerelateerd aan vers, fruit en gezond eten en leven.

Groen en kunst zijn samen een sterk thema voor Tiel. Corso is daar al een heel mooi voorbeeld van. Initiatiefnemers die dit thema verder willen verkennen, zijn ons welkom.

Het project Subtiel van Hart van Tiel

Bij Hart van Tiel en de aangesloten ondernemers is grote zorg over de toenemende leegstand in Tiel. Kunstenaars Caro Agterberg is door Hart van Tiel gevraagd ideeën te formuleren voor een metamorfose van de binnenstad, passend bij het DNA van Tiel. Dit heeft geresulteerd in het plan Subtiel, waarbinnen een 40-tal project-ideeën zijn geformuleerd. Deze ideeën zijn ondergebracht in elf werkgroepen: Flipje, Taal, Inrichting, ICT, Fruit, Kunst, Leegstand, Licht en droog, Evenementen, Horeca/markt en Architectuur. Per idee wordt er gekeken of er draagvlak is onder de ondernemers om een gezamenlijk plan verder uit te werken en op welke wijze het aldus ontstane plan kan worden bekostigd en gerealiseerd. Het betreffen zowel projecten die met weinig of geen financiële middelen tot stand kunnen komen en ook zonder bemoeienis van de overheid kunnen worden gerealiseerd alsmede ook project ideeën waarbij participatie van de overheid noodzakelijk is (regel- en wetgeving/ingrepen in de openbare ruimte) en waarbij een financiering is gemoeid die niet door de ondernemers of Hart van Tiel kan worden opgebracht, maar waarvoor op voorhand ook geen gemeentelijke budgetten beschikbaar zijn.

We willen bij het uitwerken van de ideeën in deze visie zoveel mogelijk een koppeling maken met de uitwerkingsplannen van het project Subtiel.

¹² Belangrijk daarbij is verrommeling te voorkomen. Tuinen en stadslandbouw geven een beperkt deel van het jaar een aantrekkelijke uitstraling, terwijl de overige tijd de gronden er braak bijliggen en het materiaal voor praktisch gebruik kan gaan rondzwerven.

5.5 Een zichtbaar industrieel verleden

We willen onze industriële geschiedenis – die zich grotendeels heeft afgespeeld net voorbij de randen van de binnenstad - meer zichtbaar maken, ook voor bezoekers van de binnenstad.



Zo werden de eerste arbeiderswijken en fabriekscomplexen pal tegen de toenmalige binnenstad aangebouwd. We willen deze (bouw) geschiedenis van Tiel beter zichtbaar maken en stellen ons tevens voor dat we bezoekers van de binnenstad via een goed verwijzingssysteem attenderen op deze delen van de stad. We realiseren ons dat het weinige erfgoed dat ons nog rest uit het industriële verleden met zorg moeten conserveren en behouden voor toekomstige generaties.

We zien ook kansen voor het ambacht. Ambachten zijn in het verleden in Tiel uitgegroeid tot florerende industriële bedrijfstakken. We willen het ambacht weer zichtbaar maken in de binnenstad. Ambachtelijk werken wordt onder jongere generaties steeds populairder. Oude en nieuwe technieken vermengen zich. Het terughalen van het ambacht naar de binnenstad zorgt voor extra verlevendiging van het centrum.

Hoe jongeren over Tiel denken/wat jongeren zouden willen.

Zeven teams van jongeren (ROC Rivier college - 1e jaars MBO 4 niveau) hebben de binnenstad van Tiel vergeleken met Arnhem, Den Bosch of Utrecht om vandaaruit aan te kunnen geven wat zij minder goed of juist goed vinden aan de binnenstad van Tiel. Een korte weergave van hun presentaties op 28 oktober 2015:

Beleving

De stad is niet goed verlicht, er ontbreekt sfeer en je ervaart een gevoel van onveiligheid.

De binnenstad is niet schoon en in de grachten ligt vaak veel troep. Van het totaal gaat geen uitstraling uit en dat voelt niet goed.

Tiel is saai en leeg. Er ontbreekt kleur. De pleinen zijn saai ingericht. Vooral de Varkensmarkt. Het Plein is wel aardig, maar zou veel mooier verlicht kunnen worden.

Tiel mag best wel een beetje meer stijl krijgen.

Het zou goed zijn als er meer moderne kunst en bloemen in de stad komen.

De jongeren zijn trots op Flipje. Het standbeeld van Flipje is veel te klein. In de binnenstad mag op meerdere plekken aandacht voor Flipje zijn.

Winkelen

Tiel is een meisjesstad. Jongens/mannen kunnen in Tiel niet goed winkelen.

De gevels en etalages van de winkels zijn vaak niet aantrekkelijk. Je wordt niet naar binnengezogen.

Exclusieve winkels ontbreken. Er is veel leegstand. Lege winkelpanden worden soms 'te gemakkelijke' opgevuld. Een goede bewegwijzering naar interessante winkels ontbreekt. Jongeren zouden graag naast H&M winkels als Coolcat, New York en Zara, maar bovenal ook een goede sneakerwinkel in de stad willen zien. Een goede bewegwijzering naar interessante winkels ontbreekt. Het is niet helder hoe je van het station naar de binnenstad komt.

Uitgaan/verblijven

Het Flipje-plein (Markt) is 'avonds een hangplek voor jongeren. Velen durven daar niet meer langs te gaan. De bioscoop is in een achterafsteegje weggedrukt, maar verdient een prominente plek in de stad. Uitgaan op het Plein is wel oké, maar een beetje meer variatie in zaken zou fijn zijn. Er valt overdag weinig te beleven in Tiel voor jongeren en al helemaal niet als het regent: De binnenstad zou een overdekt winkelcentrum kunnen gebruiken, meer overdekte terrassen en een internationale fastfoodketen zoals KFC of Mc Donald.

Hoe ouderen over de binnenstad van Tiel denken.

Mozaïek Welzijn Tiel heeft in een brainstorm tien 65 plussers laten onderzoeken hoe zij de binnenstad Tiel van ervaren.

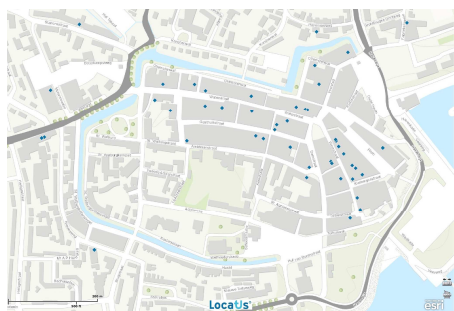
Positief: Winkels en voorzieningen dichtbij. Veel winkels goed toegankelijk. Fijn dat je tot 12 uur met een invalidenauto de stad in kan.

Minder positief: Trottoirs zijn niet rollatorvriendelijk (bestrating, reclameborden en vuilnisemmers). Er zijn geen parkeervergunningen voor mantelzorgers. Gemis aan gezellige activiteiten voor ouderen, in het bijzonder op zondag (m.u.v. de koopzondag). Er is zorg over de leegstand (de sfeer loopt achteruit) en zorg over bepaalde winkels die verdwijnen: het tussensegment is er niet meer, wel het hoge- en lage segment.

6. Winkels, horeca en cultuurvoorzieningen

6.1 Omvang winkelgebied

Begin 2015 heeft Tiel ruim 92.000 m² wvo (winkelvloeroppervlak), waarvan ruim 33.000 m² wvo in de binnenstad van Tiel.



Leegstand binnenstad Tiel 2015. Bron Locatus.

De leegstand in het centrum is de afgelopen jaren opgelopen. Schommelde de leegstand in de eerste jaren van de crisis in de binnenstad nog rond gemiddeld 20 panden per jaar, sinds 2010 zien we een duidelijke toename. In 2013 gaat het om 30 winkelpanden, in de loop van 2015 ging het om 39 panden.¹³ Net als zoveel andere steden in Nederland wordt ook Tiel door toenemende leegstand geplaagd. We kunnen

¹³ Bron Locatus online. Locatus telt jaarlijks de omvang van de leegstand door middel van een schouw. De omvang van de leegstand in Tiel is door Locatus rond augustus 2015 gemeten.

leegstand laten gebeuren, maar ook in gezamenlijkheid met stakeholders keuzes maken (zie ook bijlage 4).

Een detailhandelsnota of een detailhandelsnota plus?

De visie op detailhandel en daarmee op de detailhandel in de binnenstad wordt door Tiel – zoals ook in vele andere steden - periodiek vastgelegd in een detailhandelsnota. Waar het tot voor kort logisch leek in een dergelijke nota alleen in te zoomen op detailhandel, dient zich met het oog op de huidige trends en ontwikkelingen de vraag aan in hoeverre een visie op de detailhandelsnota nog zo 'smal' moet worden neergezet. We hebben veel meer aan een detailhandelsnota plus waarin naast detailhandel ook de aspecten parkeren, gemeentelijk vastgoed, horeca, toerisme en cultuur, beleving van de binnenstad in relatie tot elkaar aan bod komen.

6.2 Beleving van de openbare ruimte in het winkel- en horecagebied



Een aantrekkelijk winkel- en horecagebied ligt er opgeruimd, goed onderhouden en sfeervol bij. We constateren dat op die drie punten direct winst valt te behalen. Samen met stakeholders willen we kijken hoe we het centrum van Tiel een boost kunnen geven. We hebben het hier immers grotendeels over laaghangend fruit.

1 Een opgeruimd centrum

Er staat een grote hoeveelheid uitgestalde reclameborden en producten op straten, stoepen en pleinen, vaak tot voorbij de uitstalstrook. Bij de ingangen van straten en pleinen staat vaak een woud aan palen en bordjes. Uitstallingsmateriaal van de horeca wordt niet altijd correct opgeruimd en blijft daardoor slingeren in de openbare ruimte. In een aantal etalages van leegstaande panden ligt rommel en oude post. Door dit alles ontstaat een rommelig en onrustig straatbeeld.

2 Een goed onderhouden centrum

Een aantal puien zijn matig onderhouden of sterk verwaarloosd. Straatmeubilair en verkeersborden verkeren regelmatig in matige staat en staan niet altijd in dezelfde lijn, of zijn met afwijkend materiaal uitgevoerd. De bewegwijzering is matig. Er wordt met verschillende verwijssystemen gewerkt en er zijn geen plattegronden aanwezig. De steegjes zijn de stiefkindjes van Tiel, ze worden verguisd, overgeslagen (vergeten) of ontweken (angst).

3 Een sfeervol centrum

De verlichting van de binnenstad is niet optimaal. Er is relatief weinig groen (en of bloembakken) aanwezig. De gevels van historische en wederopbouwpanen zijn niet altijd in vol ornaat te beleven door aangebracht reclamemateriaal of door achterstallig onderhoud. Een aantal horecaondernemers heeft overdag het terras uitgesteld of deels opgetast in het uitstalgebied staan, terwijl ze pas in de avond opengaan.

Lelijke plekken

In het Bloesemakkoord hebben we als gemeente aangegeven aandacht te willen besteden aan lege en lelijke plekken in de stad. Dat kunnen we niet alleen. Daarvoor hebben we ook onze stakeholders nodig. Samen met ondernemers en vastgoedeigenaren willen we kijken wat mogelijk is en een plan van aanpak opstellen en gezamenlijke afspraken maken over de uitvoering daarvan. Dat betekent dat we heel concreet aan de slag gaan met een aantal rotte kiezen in de stad. Voorts gaan we onderzoeken of het

mogelijk is een stimuleringsfonds in te stellen ten behoeve van het opknappen van verwaarloosde gevels en/of het herstellen van gevels in meer oorspronkelijke staat.



6.3 De rol van gemeente, vastgoedeigenaren en ondernemers binnenstad

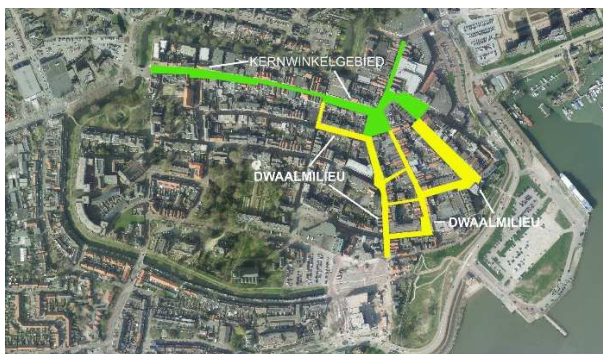
De gemeente is verantwoordelijk voor het stellen van kaders, het opstellen van een visie en bestemmingsplannen, verkeer en parkeerbeleid en reclame en uitstalbeleid en het onderhoud van de openbare ruimte. De gemeente heeft ook de rol om partijen bij elkaar te brengen in het belang van de totale gemeenschap.

Vastgoedeigenaren zijn verantwoordelijk voor het op peil houden van de kwaliteit van het vastgoed, beheer en investeringen in vastgoed, het aanpassen van de huurprijzen, het tijdelijk invullen en onderhouden van leegstaand vastgoed maar ook meedenken en participeren in het binnenstad management.

De winkeliers en horecaondernemers dienen hun aanbod aan te passen aan de hedendaagse behoeften, inzetten op service en gastvrijheid, dienen te participeren in een ondernemersfonds en/of binnenstadmanagement en het organiseren van evenementen.

6.4 Kernwinkelgebied Tiel

Het kernwinkelgebied van Tiel bevindt zich in de noordelijke helft van de binnenstad, dicht tegen de stadsgracht aan en loopt dwars door de binnenstad, van west naar oost. Tot het gebied worden gerekend: Hoogendsestraat, Waterstraat, Markt, Varkensmarkt, Voorstad en de winkelpromenade Santwijckse Poort. In het kernwinkelgebied staat de winkelfunctie centraal. Het westelijke deel van het kernwinkelgebied wordt ontsloten door de Burense Poort, het oostelijke gedeelte door de Santwijckse Poort. Beide poortgebieden worden in hoofdstuk 7 verder uitgewerkt.



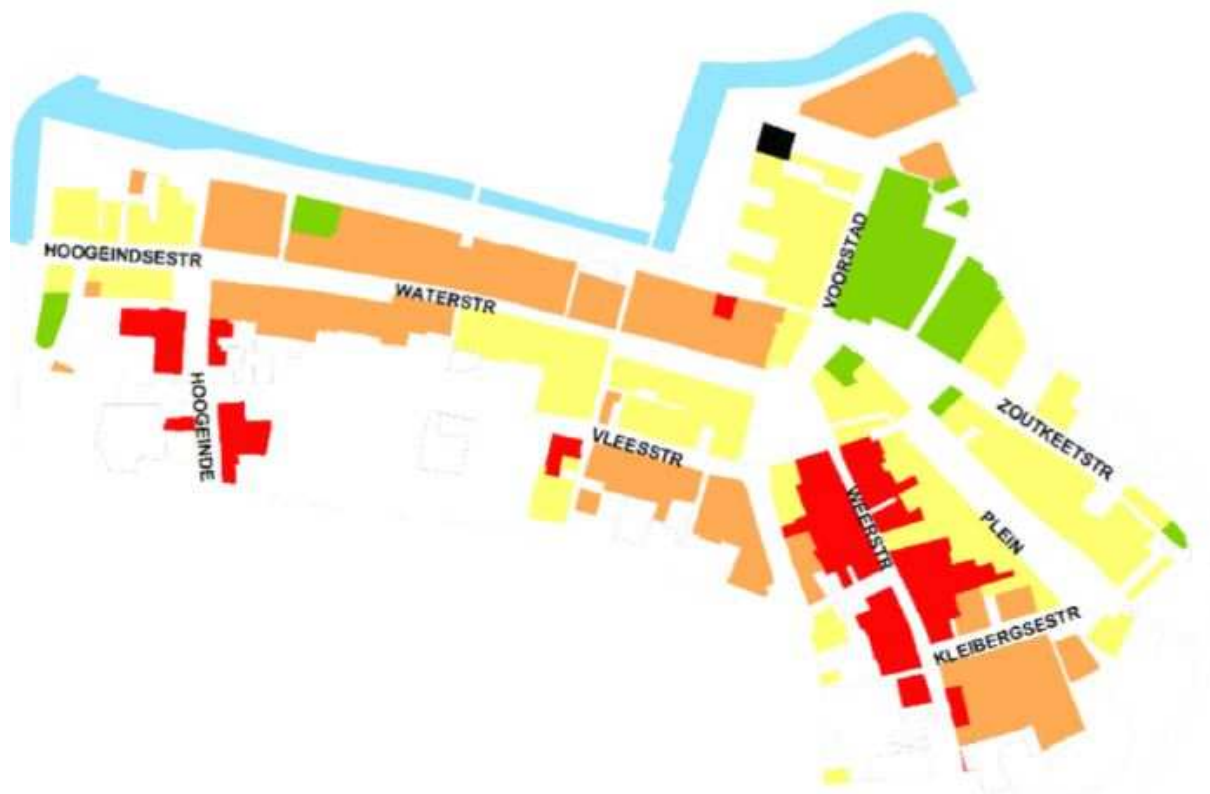
Kernwinkelgebied (groen) en dwaalmilieu (geel)

Voor behoud van het kernwinkelgebied is het van belang vast te houden aan het bestaande beleid: centreren van detailhandel in kernwinkelgebied. Dit brengt met zich mee dat in de aanloopstraten geen nieuwe detailhandel kan worden toegestaan omdat anders een verspreid winkelgebied ontstaat.

Om zicht te krijgen op de verwachte leegstand in 2025 heeft Locatus onderzoek gedaan en heeft voor het centrum de Retail Risk index bepaald. Deze index geeft de kans op leegstand aan in 2025. De resultaten

worden weergegeven op onderstaande kaart. Rood betekent een zeer hoog risico op leegstand, oranje een hoog risico, geel een beperkt risico, licht groen een beperkt en donker groen zeer beperkt risico. Deze kaart ondersteunt het beleid om vooral geen nieuwe detailhandel toe te staan in de aanloopstraten van het winkelcentrum omdat de kans op leegstand in de bestaande detailhandelbestemmingen al op sommige delen van het centrum groot is.

Om ontwikkelen goed te kunnen volgen is monitoring van belang en aan de hand daarvan waar nodig bijsturing.



Retail riskindex voor 2025, Locatus, december 2016

Waterstraat

De Waterstraat is de langste winkelstraat van Tiel en een van de belangrijkste dragers van het kernwinkelgebied. De straat biedt ruimte aan bekende landelijke ketens en plaatselijke retailers. De landelijke ketens bevinden zich met name in het midden en oostelijke gedeelte van de straat. De Waterstraat kent op een aantal plekken leegstand. In de periode 2005-2010 gaat het om een paar panden per jaar. Vanaf 2011 neemt de leegstand toe. Wat opvalt is dat de leegstaande panden niet structureel zijn komen leeg te staan, maar na verloop van tijd wel weer een nieuwe huurder aantrekken (in een aantal gevallen tijdelijke initiatieven). De Waterstraat kent brede en smalle gedeelten. Om het straatbeeld te verlevendigen willen we graag meer groen in het straatbeeld terugbrengen en daghoreca met kleine terrasjes in met name de brede delen van de Waterstaat stimuleren.

Hoogeindsestraat

Het meest westelijke deel van het winkelgebied lijkt van kernwinkelgebied te verkleuren naar aanloopgebied. Toch is hier relatief weinig leegstand. Dat heeft alles van doen met de ligging van het gebied. Komende vanaf het station komen wandelaars en fietsers hier de stad binnen en dit deel van de stad verbindt het kernwinkelgebied met het boodschappencluster Burense Poort/Molenstraatje aan de overzijde van de stadsgracht. We verwachten dat de Hoogeindsestraat een extra impuls gaat krijgen zodra extra openbare parkeergelegenheid in het Burense Poortgebied is gerealiseerd en een directe verbinding

en zichtas tussen het Molenstraatje en de westelijke binnenstad tot stand is gekomen. Aanvullend op het boodschappencluster zullen trendy vers speciaalzaken goed in het beeld van de Hoogeindsestraat passen.

Hoogeinde

Het Hoogeinde wordt al jaren geplaagd door relatief veel leegstand. Het voormalig postkantoor staat al jaren leeg (met uitzondering van de tweede helft van 2015)¹⁴. Herbestemming van dit pand is belangrijk voor de leefbaarheid van dit gedeelte van de stad. We willen ook op zoek naar een oplossing voor het braakliggend terrein achter het voormalige postkantoor. We zitten daarbij aan vergroening van het terrein te denken. Het pleintje met de houten vlonder hoek Hoogeinde en Hoogeindsestraat wordt nu onderbenut. We willen samen met omliggende ondernemers en bewoners komen tot een goede invulling van dit pleintje. Het Hoogeinde wordt niet gerekend tot het kernwinkelgebied.

De Markt

De Markt is het spilpunt van de stad. Zes straten/stegen komen op dit relatief kleine plein uit: Waterstraat, Voorstad, Marktgang, Weerstraat, Damstraat Vleesstraat. De Markt is tevens de standplaats van Flipje. Het Markt is sterk verrommeld doordat op een relatief klein oppervlakte veel te veel objecten staan. Op de



eerste plaats de grote hoeveelheid bankjes, maar ook de fietsenstallingen onder de bomen. Het beeld van Flipje, de historische waterpomp en een kunstwerk komen ruimtelijk niet tot hun recht. De beleving van ruimte wordt ook verstoord door de hoeveelheid paaltjes en borden met gedragsregels. Voorts draagt ook de omringende retail bij aan de onrust. Horecaopstal blijft slingeren op de Markt en er worden banners buiten de opstalstrook tussen de stenen van de Markt geprikt. Tenslotte wordt de Markt voornamelijk gebruikt als hangplek, wat name in de avondlijke uren zorgt voor een gevoel van onveiligheid, ook onder de jeugd.

Ontwikkelingsrichting: opstellen van een nieuw stedenbouwkundig plan en het herinrichten van de Markt. We achten dit plein ook zeer geschikt voor terrassen van daghoreca. We nodigen aanliggende retailers uit na te denken over innovatieve concepten waarbij detailhandel en horeca wordt gecombineerd. Ook willen we nader verkennen in hoeverre de Markt een rol kan spelen als standplaats voor de markt op zaterdag.

De Voorstad/winkelpromenade Santwijckse Poort

Winkelen in de Voorstad zit sinds enkele jaren in de lift. Dat komt met name door de komst van H&M en de uitbreiding van het modehuis Blijdesteijn. Het gebied kent relatief weinig leegstand. Wat betreft beleving van de stad realiseren we ons dat we in dit deel van de stad zullen moeten investeren. Komende vanuit de Markt nodigt de Voorstad uit tot winkelen. Komende vanuit de Havendijk wordt de winkelpromenade aan de Santwijckse Poort door passanten niet herkend als entree tot de historische binnenstad. De winkelpromenade aan de Santwijckse Poort doet ook geen recht aan de belommerde wandeling rondom de stad. In het de verdere uitwerking van het poortgebied willen we dit oppakken (zie verder ook paragraaf 7.3).

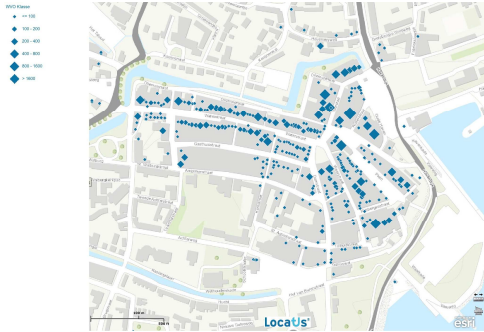
Ontwikkelingsrichting: In samenspraak met eigenaren opstellen van een ambitieplan voor de verloederde situatie op de hoek Voorstad/Oliemolenwal. Bij de verdere ontwikkeling van het Santwijckse poortgebied aandacht voor de entree functie binnenstad en de integratie gracht/belommerde wandeling.

¹⁴ Gedurende een half jaar is in het voormalige postkantoor het Centrum voor Jong Ondernemen gevestigd geweest).

De Varkensmarkt

De Varkensmarkt wordt omringd door relatief grote panden, vormt een scharnierfunctie tussen het Plein en de Voorstad en wordt benut als locatie voor de warenmarkt. Het gebied is functioneel maar zeer monotoon ingericht en mist een intiem karakter. Er komt weinig/geen leegstand voor.

Ontwikkelingsrichting: zodra dit gebied ten behoeve van groot onderhoud van de riolering op de schop zou moeten gaan, willen we dit gebied herinrichten met aandacht voor meer intimiteit en de scharnierfunctie richting het Plein.



Bron Locatus: Omvang panden. Grotere locaties met name beschikbaar rondom de Varkensmarkt

Bedreiging: Uit het passantenonderzoek¹⁵ in 2011 blijkt dat 25% van de binnenstadbezoekers van buiten de gemeente Tiel komen. In 2005 was het aandeel bezoekers van buiten groter (35%). Het zijn met name de bezoekers van de omliggende gemeenten (regiobezoekers) die minder komen. Het aandeel bovenregionale bezoekers is zowel in 2005 als in 2011 10%. Hieruit zou voorzichtig kunnen worden geconcludeerd dat de binnenstad van Tiel voor het directe ommeland minder belangrijk als winkelstad is geworden.

6.5 Horeca, cultuur en dwaalmilieu

Horeca

We hebben horeca geclusterd op het Plein en het Korenbeursplein (zie verder ook 6.6). In onze visie zullen deze pleinen ook in de toekomst nog steeds het gros van onze horeca herbergen. Maar we voorzien ook een aantal horecapunten elders in de stad. We willen het dwaalmilieu versterken door een paar kleine restaurantjes toe te staan (zie ook 6.7) en we streven naar een belevenisrondje met enkele ankerpunten met daghoreca in het zuidelijke deel van onze stad (zie 5.1).

Aanloopstraten en dwaalmilieu

Aanloopstraten en dwaalmilieu hebben niet altijd dezelfde functie. Aanloopstraten (Westluidense straat, Damstraat, Kerstraat) leiden bezoekers vanuit een bronpunt naar een winkelgebied, terwijl het bij een dwaalmilieu veelal gaat over een deel van de binnenstad dat niet tot het kernwinkelgebied wordt gerekend, waar ook een woonfunctie aanwezig is en waar het aangenaam toeven is door een divers aanbod aan her en der verspreid liggende kleine gespecialiseerde winkeltjes, kunstinstellingen en galeries en kleine restaurantjes. In Tiel is het dwaalmilieu matig ontwikkeld en we zien dat als een gemiste kans. Tot het huidige dwaalmilieu worden Weerstraat, de Kleibergsestraat en de Tolhuisstraat gerekend (ook wel verenigd in de 3Straatjes). Zie verder ook 6.7.

Naar een sterk cultuur en horecamilieu

De zuidoostelijke hoek van de binnenstad herbergt de belangrijkste cultuurfuncties van de stad (theater, musea, bibliotheek) en dit zal nog meer worden versterkt zodra het cultuurcluster in de Westluidense Poort in 2017 is geopend (zie verder ook 7.2). In dit deel van de stad liggen ook de belangrijkste horecalocaties: het Plein en het Korenbeursplein. Voorts bevinden zich in dit deel van de stad een aantal winkelstraten die tot het dwaalmilieu van Tiel worden gerekend.

¹⁵ Detailhandelsnota Tiel 2012-2017, bijlage Koopstromen en passantenonderzoek 2011, pagina 9 en 10. Droogh Trommelen en Partners.

We willen deze 3 functies (cultuur, horeca en dwaalmilieu) verbinden tot een sterk geheel en daar ook een eigen kwartiernaam aan verbinden (zie ook paragraaf 5.1). In dit deel van de stad willen we dat het prettig dwalen is en waar kunst en cultuur zichtbaar in het straatbeeld aanwezig zijn.

Verbindende straten en stegen

Met de komst van het cultuurcluster/annex parkeergarage in de Westluidense Poort kan het zuidoostelijke deel van de binnenstad op veel meer voetgangers rekenen. De stegen/straatjes die de Westluidensestraat met het huidige dwaalmilieu verbinden krijgen daardoor een verbindende functie (Borchgang, Jodenstraatje, steegje van Dee). De huidige inrichting van deze stegen is niet optimaal. Zie verder ook 6.7. Ook de Tolhuisstraat is door de huidige leegstand geen prettige doorgangsroute naar de Kleibergsestraat, Weerstraat en het Plein. Zodra de Tolhuisstraat van kleur is verschoten (we voorzien dat deze straat zal verkleuren van winkelstraat naar woonstraat, zie ook 6.7) zal deze aanlooproute weer uitnodigend werken.

6.6 Pleinen en markt

Het Plein

Ooit was het Plein de binnenhaven van Tiel. Daarvan is nu niets meer terug te zien, behalve dat het gebied lager ligt dan de rest van de stad en voor wie goed kijkt, verwijst het kunstwerk in combinatie met de bestrating op het Plein naar een schip. Het Plein is een aantal jaren geleden bestemd als het horecaplein van de stad. Nog maar enkele jaren geleden werd het Plein benut voor parkeren. Door de inrichting van parkeerplaats naar autovrij Plein heeft de stad een van haar mooiste pleinen teruggekregen. De aan het Plein gelegen Waterpoort verbindt de binnenstad met de Waalkade.

Het Plein functioneert goed als uitgaansconcentratiegebied voor de avond en nachtelijke uren en dat willen we ook zo houden. We constateren echter dat dag- en avondhoreca elkaar bijten op het plein, met name in de wijze van uitstallen overdag. De deels uitgestalde en of opgetaste materialen in de uitstalruimte midden op het plein dragen niet bij aan de sfeer overdag. Ook zijn er overdag te weinig bezoekers op het plein. Snuffelwinkeltjes zijn nu nog afwezig op het Plein. Het detailhandelsaanbod op het Plein bevindt zich grotendeels in de branche woninginrichting.

Doordat het Plein geen snuffelwinkeltjes heeft en er overdag maar enkele horecazaken open zijn, komt het looprondeje Plein -Kleibergsestraat -Weerstraat -Markt - Varkensmarkt -Plein niet goed tot stand. Enerzijds zullen, als de komende jaren de parkeerfunctie op de Waalkade zal worden teruggebracht van 700 naar 200 parkeerplaatsen, naar verwachting minder bezoekers die met de auto naar Tiel komen, de binnenstad via de Waterpoort betreden. Anderzijds zal doordat de Waalkade aantrekkelijker als verblijfsgebied zal worden gemaakt, ook juist extra voetgangerstrafic tussen het Plein en de Waalkade kunnen gaan ontstaan.

Op de zaterdag is het overdag wel druk op het Plein, mede ook door de warenmarkt. Maar de zaterdagse warenmarkt en horeca bijten elkaar op de dagen met mooi terrasweer.



Wordt de fontein op het Plein wel gewaardeerd? Er staat relatief vaak materiaal tegenaan gestapeld.

Ontwikkelingsrichting Plein:

We willen het Plein blijvend bestemmen voor (nacht)horeca. Daarnaast willen we ernaar toe werken dat overdag het Plein van nieuw elan wordt voorzien. We zien op het Plein geen toekomst voor de branche woninginrichting als het gaat om grootschalige winkels. We willen een uitnodigend klimaat creëren voor toename van het aantal 'snuffelwinkeltjes' passend bij het dwaalmilieu en het horecakarakter van het

Plein. In samenspraak met aan het Plein gevestigde horeca ondernemers willen we nieuw beleid opstellen voor uitstal op het Plein.

We zien graag een sterke publiekstreckende horecafunctie op het Plein, zoals de McDonald, KFC of vergelijkbaar. We zullen de komst van een retailontwikkeling met een sterk publiek aantrekkend aanbod, die via een doorgebroken pand het Plein met de Weerstraat verbindt, graag tegemoetzien.

We willen de historie van het Plein als voormalige binnenhaven en Tiel als waterstad nog meer zichtbaar maken. Ook willen we onderzoeken hoe de Visafslag op de kopse kant van het Plein het monumentale karakter van het Plein nog meer kan versterken.



Foto links. Plein op zaterdag. Markt en terrassen zitten elkaar in de weg.
Foto rechts: Korenbeursplein op een doordeweekse dag in het najaar.

Warenmarkt

De warenmarkt op zaterdag heeft een sterk publiek aantrekkende functie waarvan horeca en detailhandel in dit deel van de stad profiteren. Het Plein en de aanpalende Varkensmarkt zijn feitelijk te klein om én een markt van enige omvang én uitgestalde terrassen op zaterdag te herbergen.

De warenmarkt op maandag (locatie Varkensmarkt) is zeer gering in omvang maar zorgt wel (in beperkte mate) voor kleur, levendigheid en publiek in de binnenstad van Tiel en draagt daardoor bij aan de belevenis van de binnenstad van Tiel.

Ontwikkelingsrichting zaterdagmarkt

We willen dat markt en horeca op zaterdag goed gedijen en kunnen bijdragen aan de belevenis van de binnenstad van Tiel. We willen onderzoeken of het marktgebied kan worden versmald op het Plein en tegelijkertijd uitgebreid kan worden verder de stad in door de volledige Kleibergsestraat bij de markt te betrekken en ook enkele kramen op het eerste gedeelte van Voorstad en Markt en/of Waterstraat toe te staan, waardoor er feitelijk op zaterdag een aantrekkelijk loopprondje ontstaat waardoor markt, terrassen en detailhandel elkaar versterken. De Weerstraat verbindt de beide uiteinden van het marktgebied.

Korenbeursplein

Het Korenbeursplein is ook een horecaplein. Voorheen kende dit gebied veel leegstand. Inmiddels is het gebied ontwikkeld tot een horecaplein met een grootstedelijke uitstraling. Aan het plein zijn een vijftal restaurants gevestigd. Dit plein is door de ligging buiten het kernwinkelgebied en het huidige dwaalmilieu nog niet goed aangehaakt bij de rest van de stad. Het Korenbeursplein ligt zeer gunstig ten opzichte van de Agnietenhof en het nog op te leveren Westluidense Poortgebouw.

Ontwikkelingsrichting: Stimuleren als onderdeel van het horeca- en cultuurkwartier.

6.7 Straten in het dwaalmilieu

We streven naar een compact winkelgebied. We clusteren onze detailhandel in het kernwinkelgebied. In het dwaalmilieu staan we detailhandel met name in de Weerstraat en de Kleibergsestraat toe. Op het Plein staan we enkele detailhandelspunten toe (zie 6.6.).

Westluidensestraat

Aanloopstraat naar het kernwinkelgebied.

Ontwikkelingsrichting: De Westluidense straat wordt één van de visitekaartje van de stad. Zodra de Westluidense Poort als garage in gebruik is zullen vele bezoekers via deze route de stad inlopen. Nu al lijken de eerste veranderingen zichtbaar, panden worden door eigenaren opgeknapt.

Ontwikkelingsrichting: Inrichten als hoogwaardige stedelijke toegang tot binnenstad en verkeerssluw maken. Geen nieuwe detailhandel toestaan maar inzetten op ambachten, galeries en (zakelijke) dienstverlening. Onderzoeken of binnenstedelijk parkeren langs deze route nog langer noodzakelijk is zodra de parkeergarage in de Westluidense Poort is geopend.

Damstraat

Aanloopstraat naar het kernwinkelgebied. Verlengde van de Westluidense straat.

Het gaat niet goed met de Damstraat. Er is tevens sprake van leegstand. De straat biedt met name onderdak aan dienstverlenende bedrijvigheid en een deel van de panden staat met de rug naar de straat toe (achterkant panden Markt). Als retailgebied speelt de Damstraat op dit moment amper een rol.

Ontwikkelingsrichting:

Door de komst van een garage in de Westluidense Poort wordt de Damstraat aanlooproute naar het kernwinkelgebied. Geen nieuwe detailhandel toestaan maar inzetten op ambachten, galeries en (zakelijke) dienstverlening. Voorts willen we onderzoeken in hoeverre we de Damstraat verkeerssluw kunnen maken (zie ook Westluidense straat).

De Kleibergsestraat

Onderdeel van het dwaalmilieu. De Kleibergsestraat redt het nog net. Ingeklemd tussen het Plein en de slecht lopende Weerstraat passeert hier relatief weinig winkelend publiek. Als op den duur het aantal passanten dat via de Waterpoort de stad betreedt, gaat verminderen, zal de Kleibergsestraat het wellicht nog moeilijker gaan krijgen.

Ontwikkelingsrichting: betrekken bij de markt op zaterdag. Stimuleren aantrekkelijk dwaalmilieu in oostelijk deel van de stad waarbij de Kleibergsestraat wordt aangehaakt.



Voorbeeld dwaalmilieu: Sfeervol: straatje in het dwaalmilieu van Arnhem

Weerstraat

Onderdeel van het dwaalmilieu.

Met de Weerstraat gaat het een aantal jaren al niet goed. De straat wordt geplaagd door leegstand (met name sinds 2011). Het meest oostelijke gedeelte staat grotendeels leeg, richting de Markt neemt de leegstand iets af, maar is nog steeds substantieel. De straat ligt niet goed in de loop. Een rondje Plein, Kleibergsestraat, Weerstraat, Markt, Varkensmarkt, zou de straat versterken, maar komt met de huidige inrichting van het gebied vooralsnog niet tot stand.

Ontwikkelingsrichting: De Weerstraat is een belangrijke drager van het dwaalmilieu. De doorontwikkeling naar een aantrekkelijk dwaalmilieu is van belang voor het behouden en trekken van nieuwe bezoekers naar de binnenstad. Actief beleid met stakeholders ontwikkelen om deze staat van nieuw elan te voorzien. We voorzien dat het achterste gedeelte van de Weerstraat gaat verkleuren naar wonen.

De komst van enkele restaurantjes stimuleren. De intieme sfeer van de Weerstraat leent zich daartoe uitstekend.

Om de loop vanuit de Westluidense Poort en -straat naar de Weerstraat en het overig dwaalmilieu te stimuleren is het van belang de Tolhuisstraat, Borchgang en Jodenstraatje tot aantrekkelijke verbindingstraten/stegen in te richten. We nodigen partijen uit daartoe initiatief te nemen.

Steegje van Dee.

Verbind Weerstraat en Plein. De zeer smalle steeg speelt nu amper een rol als verbindend steegje. Het steegje valt amper op en is door de inrichting en de knik in de loop ook niet herkenbaar als een verbindend straatje.

Dit steegje zou als verlengde van het Jodenstraatje een belangrijke rol kunnen spelen in het verbinden van de Westluidensestraat, de Weerstraat en het Plein. Het zal een grote uitdaging zijn dit steegje als zodanig te laten functioneren. We zien deze verbinding graag overdag tijdens winkelopeningstijden open.



Opvallende steeg? Zeer bijzonder aangeklede doorgang/binnenplaats in Lodz

Tolhuisstraat

Nu nog verbindingsroute in het dwaalmilieu, maar lijkt deze functie helemaal kwijt te raken. Het gaat al jaren niet goed met de Tolhuisstraat. Ook de nieuwbouwplint heeft niet tot de gewenste verlevendiging van de straat geleid. Een groot gedeelte van deze plint staat leeg. De winkels en de overige bedrijvigheid in de rest van de straat staat leeg en de woonhuizen hebben zich van de buitenwereld afgeschermd met dichtgetrokken gordijnen.

Ontwikkelingsrichting: Geen nieuwe detailhandel toestaan. Panden bij langdurige leegstand (her)inrichten ten behoeve van 1 of 2 persoons huishoudens (verjongen stadsbevolking en seniorenwoningen).

Vleesstraat

Biedt met name onderdak aan dienstverleners, bedrijvigheid en (dag)horeca. Als winkelgebied speelt deze straat nauwelijks een rol. Er is sprake van oprukkende leegstand.

Ontwikkelingsrichting: voorzien dat de detailhandel uit deze straten gaat verdwijnen. Verkeersluw maken.

Kerkstraat

De Kerkstraat is nu nog aanloopstraat naar het kernwinkelgebied maar zal deze functie grotendeels verliezen met de realisatie van de garage in de Westluidense Poort en het in het kielzog daarvan weghalen van het parkeren op het Bleekveld. De Kerstraat is een schakel tussen het kernwinkelgebied en het groenkwartier.

De Kerstraat heeft het moeilijk. Een aantal panden staan regelmatig leeg of vertonen gedurende lange tijd weinig of geen activiteiten.

Ontwikkelingsrichting: voorzien dat de detailhandelsfunctie gaat verdwijnen. Stimuleren van schone ambachten en galleries. Vergroenen van de straat. Stimuleren van meer bloembakken voor de deuren en geveltuintjes. Opstellen van plan van aanpak inzake het braakliggende terrein.

6.8 Overige straten

Gasthuisstraat

Straat met hoofdzakelijk woonfunctie. In deze straat is geen ruimte voor nieuwe detailhandel.

Koornmarkt

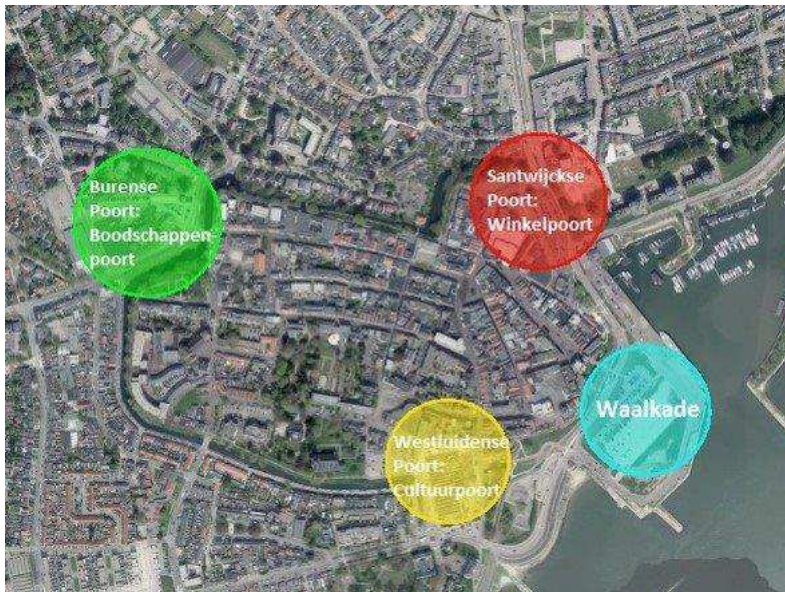
Schakelfunctie tussen Korenbeursplein en het dwaalmilieu.

Als winkelgebied speelt de Koornmarkt amper een rol. Het is wel een aantrekkelijk plein.

Ontwikkelingsrichting: voorzien dat de detailhandel hier gaat verdwijnen. Verkeersluw maken.

7 Poorten en Waalkade

De locaties waar de stadspoorten hebben gestaan vormen nog steeds de belangrijkste toegangen tot de binnenstad. Alleen de Waterpoort is 'behouden' gebleven (de Waterpoort is opnieuw herbouwd na de oorlog.) De namen van drie van de vier verdwenen poorten komen via herstructureringsprojecten waaraan de naam van de voormalige poorten is gehangen, terug. Het gaat hierbij overigens niet om letterlijke maar om figuurlijke poorten: de Westluidense Poort (cultuurpoort) de Santwijckse Poort (winkelpoort) en de Burense Poort (boodschappenpoort). De verdwenen Kleijbergsepoort komt niet terug als poortgebied, maar de gebiedsduiding klinkt nog wel door in de naamgeving van de Kleibersestraat.



De poorten van de stad

Met het opstellen van het Masterplan Waalfront heeft Tiel een duidelijk signaal afgegeven waarde te hechten aan de kwaliteit en belevingswaarde van de Waalkade en de relatie tussen stad en rivier te versterken. Het gewenste eindbeeld is een multifunctioneel 'rivierplein' met beperkt ruimte voor parkeren. Maximaal 200 parkeerplaatsen blijven gehandhaafd, 500 van de huidige 700 parkeerplaatsen zullen elders in de stad worden gerealiseerd.

De gemeente gaat extra parkeercapaciteit realiseren in de poorten van de binnenstad: De Westluidense Poort, de Santwijckse Poort en de Burense Poort. De reductie van parkeerplaatsen op de Waalkade zal trapsgewijs geschieden. Zodra elders in de poorten nieuwe parkeergelegenheid is gerealiseerd, kan op de Waalkade parkeercapaciteit worden afgebouwd. Zie verder ook paragraaf 7.1. We verwachten met de realisatie van deze extra parkeercapaciteit voldoende parkeergelegenheid te hebben ten behoeve van de binnenstad, ook op piekmomenten en tijdens hoogwater.

Het Masterplan Waalfront is opgesteld in 2006, nog voor de economische crisis die zich vanaf 2008 deed voelen. In de oorspronkelijke planvorming werd uitgegaan van gelaagd parkeren in de poorten. In de Westluidense Poort wordt momenteel een parkeergarage/annex cultuurcluster gebouwd, in de overige poortgebieden zal de planvorming met name worden bepaald door de mogelijkheden die de markt kan bieden en zal in eerste instantie worden ingezet op grondgebonden parkeren. Het realisatietempo van de parkeercapaciteit in de poorten is mede bepalend voor het tempo waarop de herinrichting van de Waalkade zal worden opgepakt.

7.1 **Waalkade**

In 2015 is het raadsbesluit genomen een stedenbouwkundig plan voor herinrichting van de Waalkade op te stellen als eerste uitwerking van het Masterplan Waalfront op te stellen. Daarbij staan de volgende doelen voor ogen:

- Kwaliteitsverbetering / meer belevingswaarde van dit unieke gebied;
- Versterken relatie binnenstad-Waal;
- Maximaal 200 parkeerplaatsen behouden in het gebied.

Naar verwachting zal dit plan in 2017 worden vastgesteld. De realisatie zal gefaseerd worden uitgevoerd. De uitvoering is afhankelijk van de snelheid waarmee in de poorten parkeercapaciteit zal worden gerealiseerd en de benodigde financiële middelen voor de uitvoering van de herontwikkeling zullen worden gevonden.

Voorts is er urgentie geconstateerd bij vervangen kademuur en aanleg vluchttrappen t.b.v. grote evenementen (m.n. Appelpop). Dit herstel en inrichting van de aanlegkade zal naar verwachting in 2017 worden gerealiseerd.



Waalkade, nu parkeerplaats, straks aangenaam verblijfsgebied

Permanente bebouwing is in het kader van 'Ruimte voor de Rivier' op de Waalkade niet mogelijk. De mogelijkheden worden onderzocht om meer vertier naar de Waalkade te brengen door verplaatsbare units (foodtrucks of andere demontabele units).

7.2 De Westluidense Poort: Cultuurpoort

Het project Westluidense Poort, bestaat uit de realisatie van een cultuurcluster, parkeergarage en maximaal 36 woningen/appartementen. De parkeergarage gaat ruimte bieden aan 588 parkeerplaatsen. Het cultuurgebouw bestaat uit een muziekschool, bibliotheek, jongeren Film- en Theaterschool, poppodium, expositieruimte en toeristisch informatiepunt en een leescafé. Zowel de parkeergarage als het cultuurgebouw worden naar verwachting in resp. het voor- en najaar 2017 opgeleverd. Of de woningen worden gerealiseerd is afhankelijk van o. a. de marktontwikkelingen. De openbare ruimte rondom het cultuurcluster en deze woningen wordt opnieuw ingericht (Koniginestraat, Huf van Burenstraat, (eerste deel) Westluidensestraat, Rechtbankstraat). De stad is straks bereikbaar via de Rechtbankstraat, Huf van Burenstraat en de Westluidensestraat. Het streven is zowel de openbare ruimte als de woningbouw eind 2017 op te leveren.

Aan de rand van het project, op de plaats van de huidige bibliotheek, wil de huidige bioscoop van Tiel (nu nog gevestigd in het Walstraatje), een nieuwe bioscoop realiseren.

De Schouwburg en Filmtheater Agnietenhof maken straks organisatorisch deel uit van het cultuurgebouw zodat in Tiel een stevig cultuurcluster op één locatie ontstaat. De verwachting is dat na de oplevering van dit complex, extra voetgangerstrafic in dit deel van de binnenstad zal ontstaan (voetgangers van en naar de parkeergarage en van en naar het cultuurcentrum). Het cultuurcomplex heeft niet alleen een functie voor Tiel maar zal een culturele centrumfunctie voor de omringende regio vervullen. Tiel wil daarom niet alleen cultuur uitdragen in dit complex, maar wil er ook naar toewerken dat in het omliggende kwartier kunstenaars meer zichtbaar aanwezig zullen zijn.



Westluidense Poort/Artist impression

Het Bleekveld, het terrein gelegen tussen de Westluidense Poort en de Agnietenhof, is nu nog ingericht als parkeerplaats. Op dit terrein is woningbouw (appartementen) gepland. De start van de woningbouw is mede afhankelijk van ontwikkelingen in de markt, maar zal niet eerder aanvangen dan na de in gebruik name van de parkeergarage.

7.3 Santwijkse Poort: Winkelpoort

Voor het herstructureringsgebied de Santwijkse Poort wordt een ontwikkelingsstrategie ingezet die past bij de huidige markt waarin veel onzekerheden aan de orde zijn. Met de geconstateerde onzekerheid wordt omgegaan door stap voor stap keuzes te maken die op dat moment zijn te overzien. Het gewenste eindbeeld waarbij de ruimtelijke kwaliteit van het gebied wordt verbeterd, een duidelijke entree naar de binnenstad wordt gecreëerd, extra parkeervoorzieningen worden gerealiseerd en de belommerde wandeling als een doorgaande wandelverbinding valt te volgen, blijven overeind staan. Ook blijft voornamelijk het beeld overeind dat de Santwijkse Poort is bestemd voor met name grootschalige winkelunits die elders in de stad niet kunnen worden geaccommodeerd. Daartoe is onder andere bebouwing mogelijk op de locatie Oude Haven, waar nu een parkeerplaats is gerealiseerd.

De uitnodiging ligt bij de markt. Als potentiële initiatiefnemers zich aandienen, zal naar de mogelijkheden worden gekeken. Toevoeging van extra retailmeters kan alleen maar mogelijk zijn als blijkt uit onderzoek dat de toegevoegde branchering niet tot leegstand elders in de binnenstad leidt en dat de toevoeging bijdraagt aan een kwaliteitsimpuls van de totale structuur van de binnenstad. Voor het parkeren zijn 168 extra grondgebonden parkeerplaatsen gerealiseerd (locatie voormalig terrein Synchron), waarbij voor de toekomst gestapeld parkeren nog tot de mogelijkheden behoort.

7.4 Burense Poort: Boodschappenpoort

De Burense Poort wordt aangemerkt als een boodschappenpoort. De eerder voorgestelde hoge dichtheid van wonen en werken, het bouwen van een parkeergarage en het toevoegen van extra supermarktmeters, als omschreven in het Masterplan Stationsgebied (2008), wordt voor dit plangebied losgelaten. Het boodschappencluster wordt beter bij de binnenstad betrokken door de entree van de AH naar de stadzijde te verplaatsen en een rechtstreekse doorgang mogelijk te maken van de parkeerlocatie van de Albert Heijn naar het Burgermeester Hasselmanplein. Het gebouw van de ABN Amro dat een direct zicht op het boodschappencluster vanuit de binnenstad verijdelde, is daartoe aangekocht en wordt binnen enkele jaren gesloopt. Zodoende ontstaat er ruimte voor herinrichting van het gebied en daarmee een ruimtelijke kwaliteitsimpuls voor het gebied als totaal. Het voetgangersbruggetje over de gracht ter hoogte van het Molenstraatje is in 2016 gerealiseerd. Voetgangers kunnen hierdoor vanuit dat deel van de binnenstad rechtstreeks naar het boodschappencluster lopen of naar het station (via de Dr Schaepmanstraat).

De voorgenomen ambitie, om ook extra zakelijke dienstverlening en supermarktmeters in het plangebied tussen de Hoogeindsestraat en het boodschappencluster te realiseren is losgelaten. Om het boodschappencluster beter te verbinden met de binnenstad wordt gedacht aan een betere oversteekvoorziening tussen het nieuwe parkeerterrein en de binnenstad. (Veemarkt en Burgemeester Hasselmanplein) waardoor er meer ruimte komt voor de voetganger en de fietser in dit gebied. Het aantal

extra parkeerplaatsen, afgestemd op de behoefte van de binnenstad (opvangen capaciteit Waalkade) is in de eindsituatie maximaal gesteld op maximaal 225 parkeerplaatsen. Ten slotte is het voorgenomen woningbouwprogramma voor dit plangebied bijgesteld.

8 Een bereikbare binnenstad

8.1 Op weg naar de binnenstad

Autoverkeer

De mobiliteitsvisie van 2008 voor de binnenstad is nog steeds van kracht.¹⁶ Dat wil zeggen dat het verkeer zowel aan oostelijke zijde als aan westelijke zijde op 3 manieren richting de stad wordt geleid. Het verkeer zal langs de randen van de binnenstad in een meer auto-arme zone te gast zijn: ter hoogte van het stationsgebied (herinrichting Spoorstraat), westelijke begrenzing binnenstad (herinrichting Veemarkt-Burgemeester Hasselmanplein) en de waalzone (herinrichting Waalstraat-Havendijk). De inprikkers aan de oostzijde en westzijde van de binnenstad maken het mogelijk om de binnenstad aan weerszijden goed te bereiken. Het concept van auto te gast geeft de voetganger en fietser meer (veilige ruimte). Door met het concept van auto te gast te werken, blijft het mogelijk om de parkeervoorzieningen aan weerszijden van de binnenstad vanuit Tiel-Oost en Tiel-West te bereiken.

De eerste indruk bepaalt. Als je de binnenstad van Tiel ziet als de huiskamer zijn de invalswegen en de toegangsroutes naar de binnenstad de hal waar je wordt binnengelaten. En gasten leiden we niet graag door een rommelige hal. Dat betekent dat de routes die naar de binnenstad leiden op orde moeten zijn. In overleg met stakeholders (woningbouwvereniging, huiseigenaren, bewoners willen gaan verkennen hoe we onze toegangsroutes kunnen verlevendigen/aantrekkelijker kunnen maken. Een eerste aanzet hiervoor is in 2013 gemaakt met het vaststellen van een ruimtelijke visie voor de noordelijke entree (Westroijensestraat-Lokstraat-Binnenhoek-Havendijk) en de herinrichting van de Binnenhoek in 2014.

In de bijlage wordt de stand van zaken weergegeven van het parkeren in de binnenstad.

Fietsen

Uit onderzoek blijft dat we steeds meer de fiets gaan pakken, ook om centrumgebieden te bezoeken. Vooral de komst van de E-bike heeft de toename van het fietsgebruik gestimuleerd. Fietsers komen per week vaker naar de binnenstad dan automobilisten maar fietsers besteden per gang naar de stad minder dan een automobilist. Maar omdat fietsende bezoekers vaker per week komen, zijn hun weekuitgaven als totaal hoger.¹⁷

Fietsen is gezond en duurzaam. Als gemeente willen we het fietsen stimuleren, ook als vervoersmiddel om de binnenstad te bezoeken. Met de uitwerking van de regionale-fietsambitie zal hieraan de komende jaren invulling worden gegeven.

Enerzijds gaan we werken aan het inrichten van een goed hoofdfietsnetwerk, dat het centrum van Tiel met de rest van Tiel verbindt. Hierin is de mobiliteitsvisie van 2008 nog steeds van kracht. Het streven is om het fietsnetwerk en het autonetwerk zo veel mogelijk te ontvlechten waardoor een eigen ruimte voor de fiets ontstaat en te werken met het kralensnoerprincipe: dat wil zeggen dat de belangrijkste fietsroutes binnenstad, zorg- en onderwijsinstellingen met de woongebieden verbinden.

Anderzijds gaan we zorgen voor goede fietsparkeervoorzieningen in de binnenstad. Zie verder 8.3

Tiel is als historische binnenstad gelegen aan het water interessant voor recreatieve fietsers. Door de vergrijzing van de samenleving is er bij een grote groep mensen steeds meer tijd om op de fiets te stappen. Tiel is voor deze groep een aantrekkelijke bestemming. Doordat we aan alle kanten worden omringd door water – maar daardoor ook meer afgesneden zijn van het ommeland – zullen we nog meer dan andere steden, ons er van moeten vergewissen, dat de bereikbaarheid van de binnenstad van Tiel vanuit het ommeland via aantrekkelijke fietsroutes, goed op orde is.

¹⁶ Mobiliteitsvisie Tiel 2008-2020.

¹⁷ Artikel DTNP, Lokale kansen van middelgrote centra, 27 januari 2016. Automobilisten komen 1,2 keer per week en besteden per keer 74 euro. Fietsers komen 2,3 keer per week en besteden per keer 41 euro: Per saldo zijn is de totale weekbesteding in de binnenstad van iemand die per fiets komt hoger dan iemand die met de auto komt.

Openbaar vervoer.

Het openbaar regionaal vervoer per bus zal de komende jaren worden geherstructureerd, waarbij een goede kwaliteit voor de reizigers en een doelmatige exploitatie voorop staat. De spoorlijnen en druk bezette buslijnen worden behouden en waar mogelijk versterkt. In gebieden waar buslijnen niet efficiënt geëxploiteerd kunnen worden, worden aanvullende vervoervoorzieningen ontwikkeld.

Via de trein is Tiel voor de oost en westwaarts gelegen gemeenten goed ontsloten in de richting Utrecht met een half uursdienst en in de richting Arnhem met een half-uursdienst in de spits en daarbuiten een uursdienst. Met name voor forensen en scholieren biedt de trein een goed vervoersalternatief. Toeristisch zouden we deze verbinding nog beter kunnen promoten.

Alhoewel het station van Tiel niet ver van de binnenstad af ligt, wordt de afstand als relatief groot ervaren. Dit komt vooral omdat vanuit de stationsomgeving van Tiel niet als binnenstedelijk wordt ervaren en het station geen zichtas op de binnenstad biedt. Vanuit het station is het voorts niet goed duidelijk welke route de kortste weg naar de stad is. We willen hier verandering in brengen door de looproute naar de stad beter te verwijzen en aangenaam in te richten. Met de realisatie van het loopbruggetje over de gracht ter hoogte van het Kalverbos en Molenstraatje is de binnenstad vanuit het station zowel via de Stationsstraat als ook via de Dr. Schaepmanstraat goed bereikbaar. De bestemming in de binnenstad wordt dan bepalend voor welke route wandelaars gaan nemen.

Kans

Het toevoegen van beleving vermindert het gevoel van tijd. Tiel heeft een prachtig Canon en verdient het om te worden uitgedragen. De route van het station naar de binnenstad kan voor wandelaars prettig worden geïllustreerd, door de mijlpalen van de canon op borden weer te geven.

8.2 Bereikbare binnenstad

Fietsparkeren

We willen het bezoeken van de stad met de fiets stimuleren. Fietsen is duurzaam en goed voor de gezondheid. Dat betekent dat er voldoende en kwalitatief goede stallingsmogelijkheden op verschillende locaties in de binnenstad moeten zijn. In september 2015 is er een onderzoek verricht naar de tijdelijke fietsenrekken in de binnenstad van Tiel. Uit het onderzoek blijkt dat niet alle rekken voldoen aan de hedendaagse eisen van de fietser. Zo bieden de tijdelijke rekken onvoldoende mogelijkheid om met name elektrische fietsen en fietsen met een kratje te stallen. Naast tijdelijk rekken kent de binnenstad ook een bewaakte fietsen bij het parkeerterrein aan de Oude Haven. Vanaf eind 2017 is de overdekte fietsenstalling in de Westluidense Poort geopend.

Wat betreft fietsparkeren zullen een aantal belangen met elkaar in evenwicht moeten worden gebracht. De fietser is gewend de fiets zo dicht mogelijk naar de plek van bestemming mee te nemen. Voorst is er de ondernemer die belang hecht aan goed zicht op de etalage. Tenslotte is de beleving van het openbare gebied van belang: Geplaatste fietsenstallingen mogen geen afbreuk doen aan de beeldkwaliteit van een plek of een zichtas, temeer daar het aspect beleving steeds meer van belang wordt in het trekken van bezoekers naar de binnenstad.

Er vanuit gaande dat het gebruik van de fiets zal toenemen en dus ook meer mensen met de fiets de binnenstad van Tiel zullen bezoeken, zullen we de komende jaren meer aandacht gaan besteden aan de kwaliteit van de stallingsmogelijkheden, met daarbij aandacht voor het (overdekt) stallen van de fiets in de poorten van de stad, het aanbieden van hoogwaardige stallingsrekken in en nabij het winkelgebied, waarbij ook de elektrische fiets veilig kan worden geparkeerd.

Laad- en lostijden

Tiel kent een ruimhartige laad- lostijden. Dit heeft als voordeel dat de ondernemers gedurende een flink aantal uren kunnen worden bevoorrad, of zelf met de eigen auto kunnen laden en lossen. Het nadeel is dat de binnenstad en het winkelend publiek een flink aantal uren door auto's en vrachtwagens wordt geplaagd. We willen de laad- en lostijden opnieuw met stakeholders bespreken en deze iets meer in de tijd beperken.

Toename bezorgdiensten.

Ondertussen is er nog een andere beweging gaande, steeds meer consumenten bestellen online hun producten. Dat betekent dat een groot aantal bedrijven (of postbedrijven) af en aan de binnenstad in rijden om ook bewoners van hun pakketjes te voorzien. De verwachting is dat deze bewegingen alleen maar zullen toenemen. Voorts ontvangen ondernemers ook gedurende de officiële laad en lostijden kleine zendingen. De 24 uren economie heeft de druk verhoogd. Om te concurreren met internetbezorgdiensten maken ondernemers onder andere gebruik van nazendingen opdat ook zij de klant snel van het gewenste product kunnen voorzien.

Milieuvriendelijk vervoer.

Nu al spelen vervoerspartijen in een aantal steden in Nederland hierop in: variërend van het aanrijden met kleine busjes, het inzetten van steekkarren in auto-vrije zones tot het inzetten van fietskoeriers en het inrichten van overslagcentra aan de randen van de stad of binnenstad.

Stadsdistributiecentra

De verwachting is dat steeds meer steden in samenspraak met logistieke initiatiefnemers zullen gaan overstappen op een overslagsysteem waarbij idealiter zowel goederenstromen ten behoeve van ondernemers als pakket-service ten behoeve van bewoners kan worden gecombineerd. Dit zal kunnen betekenen dat op een aantal strategische punten nieuwe logistieke knooppunten komen te liggen. De eerste stap op weg naar een vrachtwagen en bestelbus vrije binnenstad zou kunnen zijn de nazendingen voor ondernemers en de bezorgbewegingen voor particulieren op te vangen in een distributiecentrum in de nabijheid van de binnenstad. De gemeente wil samen met de ondernemers de mogelijkheden daartoe verkennen.

Auto te gast

De winkelpromenade is op dit moment na 12.00 uur autovrij. Dat geldt niet voor een aantal aanrijroutes in de binnenstad. We willen het concept 'auto te gast' nader verkennen. Dat wil zeggen dat we onderzoeken in welke straten het wenselijk zou kunnen zijn autobewegingen meer ondergeschikt te maken aan het tempo van de fietser. De fietser wordt daardoor niet meer van de weg gedrukt. Het gevoel van veiligheid voor voetgangers en fietsers kan op deze wijze in de binnenstad aanzienlijk worden verhoogd.

Bedreiging of kans?

Een bereikbare binnenstad betekent ook dat de binnenstad van Tiel te allen tijde online en offline aangehaakt moet zijn. Dat betekent online dat de binnenstad van Tiel niet alleen op de site van de gemeente, maar ook op die van de ondernemersverenigingen, binnenstadsverenigingen, musea en overige culturele instellingen, maar ook op die van de ANBW en overige toeristische informatiepunten up to date en aantrekkelijk moet worden gepresenteerd. Dat betekent offline dat de binnenstad van Tiel goed is opgenomen in toeristische fiets, wandel en vaarroutes. Dat betekent dus feitelijk dat altijd een vinger aan de pols moet worden gehouden om de belangen van Tiel en in het bijzonder die van de binnenstad bij alle partijen onder de aandacht te houden. Maar welke partij ziet dit als zijn taak?

8.3 Loopstromen

Doordat de parkeercapaciteit voor bezoekers langs de randen van de binnenstad wordt gewijzigd verwachten we andere loopstromen. Het grootste effect valt te verwachten op drukke dagen in een afnemende toeloop naar de binnenstad via de Waterpoort, waardoor er minder passanten via het Plein naar het kernwinkelgebied zullen lopen. De verwachting is dat de toeloop vanuit de Westluidense Poort zal toenemen. Dat betekenen extra loopstromen door de Westluidensestraat en de Damstraat. Ook zal door uitbreiding van parkeercapaciteit in de Echeltsedijk de toeloop vanuit de Santwijckse Poort naar de binnenstad gaan toenemen.

Zodra ook de capaciteit in de Burense Poort is verbeterd en de verbinding met de binnenstad is geoptimaliseerd is de verwachting dat een bezoek aan het boodschappencluster vaker met een bezoek aan de binnenstad zal worden gecombineerd (toename van combi-bezoeken), waardoor er ook meer traffic in het westelijke deel van de stad zal ontstaan.

Waar vroeger loopstromen periodiek met de hand werden geturfd (waarbij weersomstandigheden vaak heel bepalend waren voor het aantal waargenomen bewegingen), wordt tegenwoordig steeds meer met

big data gewerkt. Met behulp van wifi en unieke code per smartphone kan dagelijks het aantal passanten en de totale verblijfsduur in de binnenstad worden gemeten. Op deze wijze hebben gemeente en binnenstad vereniging, direct inzicht op loopstromen en verblijfsduur in de binnenstad en kan op aantallen en verblijfsduur worden gestuurd. Zo kan bijvoorbeeld direct het effect van een gewijzigd parkeerbeleid of extra openingstijden worden gemeten. Maar ook gewijzigde loopstromen als gevolg van een nieuwe trekker in de binnenstad. Voor het monitoren van loopstromen is een dergelijk monitoringssysteem noodzakelijk.

9. Uitvoeringsprogramma

Op basis van deze visie zal een uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Zodra deze visie tezamen met de structuurvisie is vastgesteld willen we een gezamenlijk uitvoeringsprogramma opstellen met daarbij in kaart gebracht de benodigde financiering en de wijze waarop de verantwoordelijkheden van alle betrokken stakeholders kunnen worden geborgd.

BIJLAGE 1 Management samenvatting

1. Inleiding

Het centrum is de huiskamer van Tiel. Gebruikers, bewoners en ondernemers zijn erg betrokken bij dit gebied. Het College heeft in het Bloesemakkoord (2014) aangegeven de aantrekkingskracht van de binnenstad te willen versterken en daarbij ook aandacht te willen besteden aan lege en lelijke plekken in de stad en daarvoor met partijen in overleg te willen gaan. Een aldus ontstaan ideaalbeeld kan dan als leidraad worden gebruikt bij grote en kleine ingrepen in het centrum.

In een aantal visiedocumenten heeft de gemeente Tiel haar gewenste koers voor de binnenstad vastgelegd. In de Toekomst van Tiel (2001) is het gewenste beeld van Tiel 2020 neergelegd, in het Masterplan Waalfront Tiel (2006) is richting gegeven aan de toekomstige invulling van de Waalkade en is de ontwikkeling van de Westluidense Poort als Cultuurcluster en de Santwijckse Poort als entree van de binnenstad vastgelegd. In het Masterplan Stationsgebied (2008) is de gewenste ontwikkeling van de Burense Poort als boodschappenpoort vastgelegd. Voorts is in de detailhandelsnota Tiel 2011 de detailhandelsbehoefte voor de periode 2012-2017 doorberekend en zijn in de Herijking Parkeerbalans Binnenstad (2014) de beleidsuitgangspunten voor harde en zachte parkeeropgaven uitgewerkt.

Een deel van de uitgangspunten waarop bovengenoemde visies zijn gebaseerd, zijn geformuleerd voor 2008, dus voor de crisis. Anno 2017 dient de vraag te worden gesteld in hoeverre het reëel is nog vast te houden aan plannen van toen. Van belang is het opstellen van een integrale visie op de binnenstad die recht doet aan de kansen en mogelijkheden bezien vanuit het huidige tijdsbestek.

Bij het opstellen van deze visie hebben we ons laten leiden door de geschiedenis en het DNA van Tiel, het demografische profiel van Tiel, de regionaal economische context en trends en ontwikkelingen die op ons afkomen. Uitgangspunt is te komen tot een structuurversterkend uitvoeringsprogramma dat de gemeente samen met stakeholders wil oppakken.

In de Nederlandse binnensteden zijn twee belangrijke trends zichtbaar. *Enerzijds is er sprake van toenemende leegstand in het kernwinkelgebied en in het bijzonder in de aanloopstraten.* Detailhandel verdwijnt onder andere als gevolg van vergrijzing, bevolkingskrimp en online winkelen. Panden staan langer leeg of wisselen steeds vaker van gebruiker. *Anderzijds komt de nadruk steeds meer op beleving van de binnenstad te liggen.* Bezoekers hechten steeds meer waarde aan overige kwaliteiten van een binnenstad zoals sfeervolle straten en pleinen, een historisch en/of authentiek karakter, een divers horeca- en cultureel aanbod en de mate waarin water en of groen kan worden beleefd. Op beide trends willen we actief inspelen.

We hebben deze visie opgesteld met een scope van 10 jaar. De stedelijke dynamiek en het feit dat vele partijen daaraan een bijdrage leveren, vraagt om een dynamische visie. Om hieraan invulling te geven, zal de visie periodiek in samenspraak met stakeholders worden besproken en daar waar nodig herijkt. In 2017 wordt het bestemmingsplan binnenstad herijkt. Deze visie op de binnenstad is een belangrijke basis voor de integrale gebiedsvisie binnenstad wat weer de basis is voor de actualisatie van het bestemmingsplan.

We hebben met verschillende stakeholders (ondernemers, vastgoedeigenaren en de cultuursector) gesprekken gehad over zaken die zij van belang vinden voor de toekomst van Tiel. Hun opmerkingen zijn in deze visie verwerkt. In 2017 wordt het bestemmingsplan binnenstad herijkt. Deze visie op de binnenstad is een belangrijke basis voor de actualisatie van het bestemmingsplan.

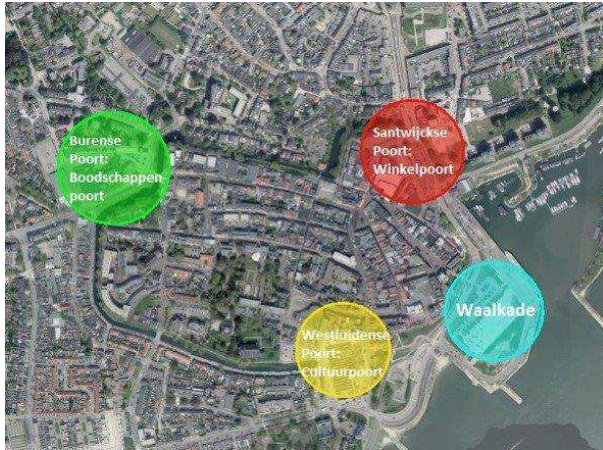
Dit is de samenvatting van de conceptvisie. De volledige versie gaat in op de geschiedenis en het DNA van Tiel, trends en ontwikkelingen van toepassing op Tiel en wordt de gewenste ontwikkelingsrichting meer in detail uitgewerkt.

Aan deze visie wordt een uitvoeringsprogramma verbonden.

De richting voor onze stad wordt in de eerste plaats bepaald door keuzes die we hebben gemaakt in onze poortenstrategie en de ontwikkeling van de Waalkade.

2.1 Poortenstrategie en Waalkade

De richting voor onze stad wordt in de eerste plaats bepaald door keuzes die we hebben gemaakt in onze poortenstrategie en de ontwikkeling van de Waalkade.



We gaan verder werken aan onze poortenstrategie:

- Westluidense Poort: realisatie cultuurcluster met regionale uitstraling en omvangrijke parkeercapaciteit;
- Burense Poort: verbinding van het boodschappencluster aan de Molenstraat met de westelijke binnenstad;
- Santwijckse Poort: stap voor stap ontwikkeling om dit gebied te ontwikkelen tot een volwaardige entree van de binnenstad.

We gaan verder werken aan een aantrekkelijke een grotendeels autovrije Waalkade via een stap voor stap ontwikkeling:

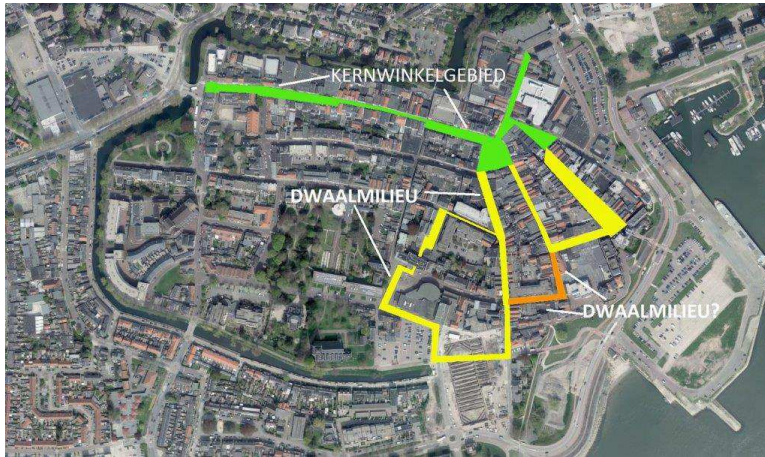
- Opstellen stedenbouwkundig plan voor de herinrichting van de Waalkade waardoor stad en water worden verbonden;
- We laten ruimte voor 200 auto's op de kade. 500 plaatsen zullen worden herverdeeld over de poorten van de stad;
- Aanleggen wandelroute die de uiteinden van de belommerde wandeling gaat verbinden.

Op grond van trends en ontwikkelingen zien we de volgende ontwikkelingen op ons afkomen:

2.2 Over het kernwinkelgebied en het dwaalmilieu

We realiseren ons dat het binnenstedelijk winkelgebied niet alleen gaat veranderen qua karakter, maar ook zal krimpen. Net als vele steden in Nederland worden we geconfronteerd met leegstand en willen daarop actief anticiperen met ons beleid:

- Als kernwinkelgebied willen we de volgende delen aanwijzen: Hoogeindse straat, Waterstraat, Markt, Varkensmarkt, Voorstad en de winkelpromenade Santwijckse Poort.
- Tot de aanloopstraten worden gerekend: Westluidensestraat, Damstraat en Kerkstraat. Deze straten hebben andere functies dan alleen wonen. In deze aanloopstraten willen we geen nieuwe detailhandel toestaan behalve ondergeschikt aan ambachtelijke activiteiten, galeries en (zakelijke) dienstverlening. De Kerkstraat verliest bovendien haar functie als aanloopstraat bij realisatie van de Westluidense Poort en het weghalen van het parkeren op het Bleekveld.
- We worden geconfronteerd met leegstand. Deze is aanzienlijk in de Tolhuisstraat en de Weerstraat. We verwachten niet dat in de Tolhuisstraat de detailhandel zal terugkeren en voorzien dat de detailhandel hier volledig zal verdwijnen. De markt bepaalt de komst van nieuwe bedrijvigheid. We voorzien ook dat de detailhandel op den duur gaan verdwijnen in de Vleesstraat, Hoogeinde, Koornmarkt en Gasthuisstraat.



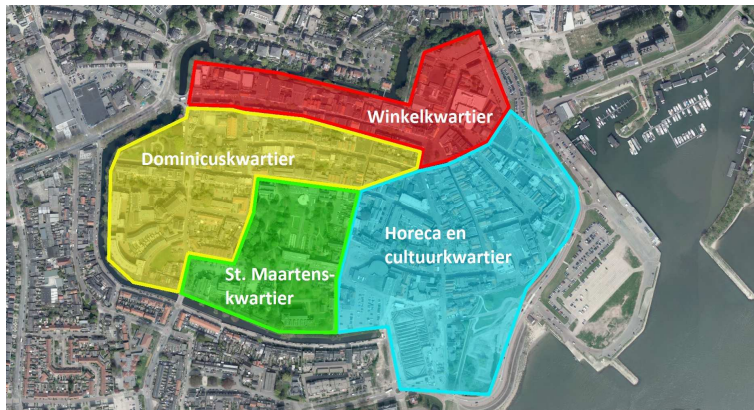
Kernwinkelgebied (groen) en dwaalmilieu (geel/oranje) van Tiel

- We hebben grote zorg over de leegstand in de Weerstraat en willen verder onderzoeken of we deze straat in zijn geheel nog wel als winkelstraat kunnen aanmerken. Dit is wellicht mede afhankelijk van het ontstaan van nieuwe loopstromen als de Westluidense Poort in gebruik is.
- We vinden een aantrekkelijk dwaalmilieu naast een aantrekkelijk kernwinkelgebied van belang voor de beleving van Tiel. Tot het dwaalmilieu van Tiel rekenen we het zuidoostelijke deel van de stad: van het Westluidenspoortgebied tot en met het Plein. De Weerstraat en de Kleibergsestraat hebben in dit gebied ook een detailhandelsfunctie. De overige delen niet.
- We willen meer aandacht schenken aan het onderhoud en beheer van de openbare ruimte in het kernwinkelgebied, de horecapleinen en het dwaalmilieu.

2.3 Naar meer beleving in de binnenstad

Mensen komen niet alleen meer naar een stad om te winkelen, ze komen ook naar een stad om te genieten van dwaalstraatjes, kunst en cultuur, terrasjes, groen, water en historische delen van de binnenstad. Dat betekent voor Tiel dat willen we aantrekkelijk blijven, we ook tijd en energie moeten steken in het op orde hebben van de overige delen van de stad.

- We willen veel meer aandacht geven aan het DNA van Tiel. We zien Tiel Fruitstad als de belangrijke drager voor de identiteit van Tiel. Stadslandbouw, gezond eten/leven zijn begrippen die daarbij horen. Ook vergroening (planten/bomen) van de binnenstad past bij dit thema.
- We gaan verder met het betrekken van de Waalkade bij de stad. We willen veel meer aandacht voor de beleving van de gracht. Water is aan alle kanten nabij. Waal, Linge, Amsterdam-Rijnkanaal en inundatiekanaal omringen de stad. Je kan daarmee Tiel ook als een eiland zien omringd door water. Dat concept prikkelt. We willen veel meer nadruk leggen op Tiel als Waterstad.
- Water en Fruit vorm tezamen: 'Tiel Fruitstad aan de Waal'.
- Met de realisatie van het omvangrijke cultuurcomplex in het Westluidense Poortgebouw leggen we ook de basis voor Tiel Cultuurstad.
- Onze binnenstad is feitelijk op te delen 4 binnenstedelijke kwartieren met elk een eigen identiteit. Tot dusver hebben we daar te weinig aandacht aan besteed. We willen deze kwartieren benoemen en veel sterker en krachtiger op de kaart zetten.



De vier binnenstedelijke milieus

- Tiel heeft al naam gemaakt op het gebied van evenementen. Appelpop en Fruitcorso zijn landelijk bekend. We willen ons evenementen beleid herijken zodat we nog gericht kunnen inspelen op de wensen vanuit de samenleving en vernieuwende evenementen ook een plek kunnen bieden in onze stad.
- We willen meer aandacht voor de historie van de stad en deze geschiedenis op diverse locaties en op verschillende wijzen gaan verbeelden. We willen de gevels van historische panden en wederopbouwpannen weer beter zichtbaar maken en vinden het van belang overdadige reclame-uitingen uit het straatbeeld te laten verdwijnen.
- We hechten belang aan een integraal verlichtingsplan dat zorgt voor intieme sfeer en het monumentale karakter van de binnenstad benadrukt.
- De stegen zijn ook drager van onze monumentale binnenstad. We willen samen met aanpalende pandeigenaren meer aandacht voor het beheer, onderhoud en aanzien van de stegen.

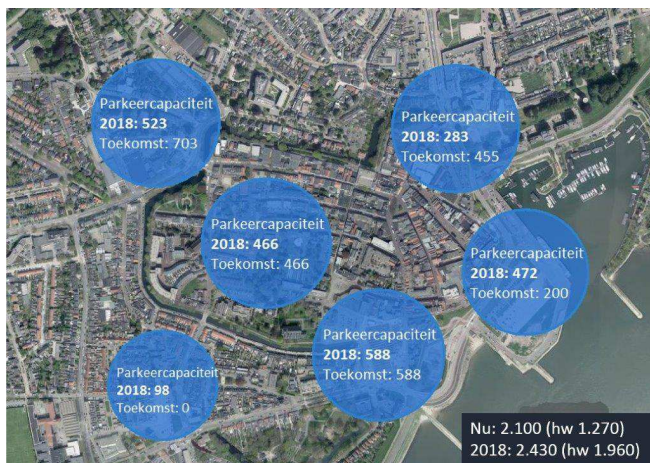
2.4 Naar meer spreiding van de horeca en een beter functionerend Plein en warenmarkt

Het Plein vormt een wezenlijk deel van ons dwaalmilieu. Het Plein is aangewezen als (avond)horecaconcentratiegebied. Dit beleid heeft er toe geleid dat de horeca er flink is toegenomen en dat het Plein met name in de avond functioneert zoals we hebben bedoeld. Overdag functioneert het Plein minder goed. Enerzijds door verrommeling: de terrassen van de avondhoreca zijn niet geopend, maar staan wel midden op het Plein opgestapeld, anderzijds omdat de nog op het Plein gevestigde winkels het publiek niet uitnodigen tot snuffelen en dwalen. Voorts concurreert op zaterdag de warenmarkt in ruimte met de daghoreca op het Plein. Beide functies komen daardoor niet goed tot hun recht. Voor een betere beleving van de stad is iets meer spreiding van horeca van belang.

- Op het Plein willen we nachthoreca blijven concentreren.
- We zien op het Plein geen toekomst voor de branche woninginrichting (grootschalig). We willen een uitnodigend klimaat creëren voor de komst van enkele winkels passend bij het dwaalmilieu en het horecakarakter van het Plein.
- We willen het aanzien van het Plein aanpakken door het stellen van regels aan de uitstal en opslag overdag van terrasmeubilair van niet geopende horeca.
- We streven naar een publiekaantrekkende horecafunctie op het Plein, vooral voor jongeren (een McDonald, KFC of vergelijkbaar).
- We willen onderzoeken of we een deel van de warenmarkt kunnen uitplaatsen naar aanpalende straten zodat en markt en horeca optimaal kunnen functioneren.
- Tot de horecapleinen worden gerekend: het Plein en het Korenbeursplein. We zien ook potentie voor de Markt als horecaplein.
- Steden hebben het vaak over een winkelrondje. Door de langgerekte structuur van Tiel ligt een winkelrondje niet zozeer voor de hand. We streven naar een belevenisrondje. Met in de noordelijke helft het accent op winkelen en in de zuidelijke helft het accent op belevenisvolle ruimte met een paar aantrekkelijke daghoreca locaties als ankerpunten.
- Voor een aantrekkelijk dwaalmilieu is het van belang dat we in dat gebied enkele kleine restaurantjes toestaan.

2.5 Naar een bereikbare en autoluwe binnenstad

Binnensteden zijn de huiskamer van de stad. Daar gebeurt het. We gaan verder werken aan de bereikbaarheid van de binnenstad. Binnensteden kennen steeds meer delen van de stad die autovrij zijn. Ook wij gaan verder werken aan het terugdringen van het autoverkeer in de binnenstad.



Parkeren in de binnenstad anno nu en in 2018

- Met de ontwikkeling van de Westluidense Poort, de Santwijkse Poort en de Burensedijk verwachten we dat de binnenstad voldoende parkeercapaciteit heeft, ook op piekmomenten en tijdens hoogwater.
- Steeds meer mensen stappen op de fiets. Ook de elektrische fiets wordt steeds belangrijker. We willen op geconcentreerde plekken in de stad voldoende fietsenstallingsmogelijkheden plaatsen die ook geschikt zijn voor het parkeren van elektrische fietsen en willen in elk van de poorten stalling realiseren.
- We willen het station gevoelsmatig dichterbij de stad brengen door de Dr. Schaepmanstraat op belevenisvolle wijze herin te richten als hoofd wandel- en fietsroute naar de binnenstad.
- De Dr. Schaepmanstraat is via een nieuwe loopbrug over de gracht ter hoogte van het Kalverbos rechtstreeks met de binnenstad verbonden. Hiermee is een nieuwe aanlooproute vanaf de rand van de binnenstad naar het winkelgebied ontstaan.
- We willen toeristisch goed ingebed zijn in de regio. Zowel per fiets, boot als per auto dienen we er zorg voor te dragen dat regionale toeristische routes ook de binnenstad van Tiel aandoen.
- We willen ook dat we per openbaar vervoer goed bereikbaar blijven en ons daarvoor inzetten.
- We willen zowel online als offline goed zichtbaar zijn en daarin een helder en duidelijk verhaal communiceren gekoppeld aan ons DNA.
- Het kernwinkelgebied, Plein, Kleibergsestraat en Weerstraat zijn reeds autovrij. We willen de beweegruimte van fietser en wandelaar in de aanpalende delen ook vergroten, zonder dat we de auto volledig uit de stad willen weren.
- Met de komst van een parkeergarage in de Westluidense Poort zal de Westluidensestraat/Damstraat een belangrijkere aanlooproute naar de binnenstad worden en daarmee een van de visitekaartjes van de stad. We willen deze route meer aantrekkelijk gaan inrichten.
- We willen gaan onderzoeken of het in de buurt van een parkeergarage nog langer noodzakelijk is binnenstedelijk parkeren aan te bieden.
- Laden en lossen in het promenadegebied kan nu nog tot 12 uur. We willen dat tijdstip gaan vervroegen.
- De binnenstad wordt overspoeld met pakketbezorgdiensten als gevolg van online bestellen/24 uur bezorgdiensten zowel ten behoeve van particulieren als ondernemers. We zien een stadsdistributiecentrum ten behoeve van de binnenstad gaarne tegemoet.

BIJLAGE 2 Aan wie behoort de binnenstad?

Binnenstadondernemers en cultuurinstellingen

De binnenstad is de werkruimte van de binnenstadondernemers en de cultuurinstellingen. Zij zorgen voor levendigheid en publiekstromen naar de binnenstad. Hun gezamenlijke inspanningen bepalen grotendeels de aantrekkelijkheid van het winkel, horeca en cultuurgebied.

Bewoners

De binnenstad is letterlijk en figuurlijk de levensruimte van de binnenstadbewoners. Voor een vitaliteit van de binnenstad zijn de bewoners ontegenzeggelijk van belang:

- zij geven reuring aan de ruimte.
- maar ook afzet: zij zorgen direct voor klandizie.
- zij zorgen ervoor dat na sluitingstijd de binnenstad niet verlaten is.

Maar ook: zij zorgen door de liefde die zij besteden aan het onderhoud van hun huizen en tuinen voor extra beleving van de binnenstad.

Vastgoedeigenaren

De binnenstad is ook van de pand en vastgoedeigenaren. Zij zijn niet openlijk in beeld, maar zij bepalen aan wie en wanneer ruimte wordt verhuurd of verkocht.

Bewoners Tiel

De binnenstad is ook van elke bewoner uit Tiel. Stadsbewoners identificeren zich veelal met de binnenstad als het om identiteit gaat. Het is ook de plek van samenkomst. Om events te organiseren, of om via bottom-up beweging iets nieuws van de grond te krijgen. Bewoners eigenen zich steeds meer de openbare ruimte toe (placemaking).

Overheid

De binnenstad is ook van de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor het stellen van kaders, het opstellen van een visie en bestemmingsplannen, verkeer en parkeerbeleid en reclame en uitstalbeleid en het onderhoud van de openbare ruimte. De gemeente heeft ook de rol om partijen bij elkaar te brengen in het belang van de totale gemeenschap.

Bezoekers

Bezoekers eigenen zich ook de binnenstad toe. Zij komen naar de binnenstad om te ontmoeten, te winkelen, te werken, naar de markt te gaan, te eten, te drinken, te flaneren, te wandelen, cultuur te beleven, naar de kerk te gaan, zien en gezien te worden, te feesten, te drinken, te dansen of gewoon onder een boom in het gras langs de waterkant te liggen. De binnenstad is van ons allemaal.

BIJLAGE 3 Wat is gerealiseerd van de visie opgesteld in 2001

Als wordt gekeken naar de visie op Tiel 2020 van 2001 valt op dat het ambitieniveau hoog is geweest en dat aan de visie toentertijd niet een uitvoeringsprogramma is verbonden. Een deel van de toen geformuleerde inzichten met betrekking op de binnenstad is nog niet gerealiseerd.¹⁸ Voorts kan de tijd het reeds geboekte resultaat versluieren. Een aantal zaken zijn wel uitgevoerd, maar zijn inmiddels aan een nieuwe revisie toe of er is onderhoud benodigd.

Visie op Tiel 2020, opgesteld in 2001	Gerealiseerd 2016
Tiel is rommelig, maar is dat niet meer in 2020	-/+
Weidebouw Burenspoortgebied heeft plaatsgemaakt voor stedelijk landschap	-
Wandelroute in de binnenstad langs historische gebouwen	+
Historische gebouwen worden in de avond beschaafd aangelicht	-/+
Flipje museum laat deel industriële verleden Tiel herleven	-/+
Accommodatie en collectie streekmuseum is verbeterd en vernieuwd	-/+
Het historische centrum van Dominicuskwartier is gerenoveerd	+
Reconstructie Westluidens Poortgebied is al enige tijd voltooid ¹⁹	-/+
Bouw van de Promenade/opknappen is geschied	+
Opknappen van de Waalkade is geschied ²⁰	-
Autovrij winkel- en wandelcircuit in kerngebied	-/+
Naast autovrij is groot gedeelte binnenstad autoluw	-/+
In het autoluwe gedeelte zijn weinig parkeerplaatsen	-
Er is een winkelrondje gerealiseerd	-
Het Plein is autovrij en opnieuw ingericht	+
Op Plein, Markt en Korenbeursplein concentreert zich het uitgaan	+
Rondom binnenstad zijn grote parkeerplaatsen/garages aangelegd	-/+
Er is een parkeergeleidesysteem aangelegd	-
De kosten voor parkeren in de binnenstad zijn verhoogd	+
In de binnenstad zijn goede voorzieningen voor fietsparkeren	-/+
Er is fors geïnvesteerd in kwaliteit bestrating	+
Er is fors geïnvesteerd in straatmeubilair	+
Netwerk van veilige fietspaden naar de binnenstad	-/+
In de spits rijden van en naar Tiel elk kwartier treinen	-
Het jazz- en popfestival worden uitgebreid, Tiel kan zich meten met andere steden	+
Verschillende culturele bevolkingsgroepen bij evenementen betrekken	-

¹⁸ In de visie Tiel 2020 staat niet specifiek een lijst met aandachtspunten. De genoemde zaken zijn een weergave van de visie als verwoord op p 7 t/m 12 van het document van 2001.

¹⁹ De Westluidense Poort zal naar verwachting 2017 worden opgeleverd.

²⁰ Herinrichting route pont Waalstraat gereed (2015), herstel en inrichting aanlegkade (2016/2017), herschikking en reductie parkeerplaatsen en aanleg van trappen langs de Havendijk (2017)

BIJLAGE 4 Maatregelen om leegstand terug te dringen.

Leegstand is nooit leuk. Maar er is één troost, de leegstand in de binnenstad valt op te lossen. Panden in binnensteden zijn door de eeuwen heen immers telkens anders bestemd. Alleen de weg naar een nieuwe functie toe kan enige tijd en moeite kosten. Het woordje 'herbestemmen' lijkt zo van deze tijd maar is feitelijk al aan de orde vanaf dat we onze steden met stenen gingen bouwen. Welke maatregelen kan een stad nemen om leegstand tot halt te roepen en de leefbaarheid van de binnenstad te verhogen?

1. Terugbestemmen naar wonen en dit stimuleren. De laatste 50 jaar hebben we veel woonpanden in de aanloopstraten herbestemd naar detailhandel. Die klok kan weer worden teruggedraaid. Daarbij komt dat de binnenstad hip is. Zelfs gezinnen met kinderen kiezen weer voor binnenstedelijk wonen.
2. De bestemming 'werken' mogelijk maken/stimuleren. Ooit is het ambacht de stad uitgebond maar schone ambachtelijke bedrijvigheid zou juist prima in de binnenstad passen. Ook kundendienstverleners worden verleid terug te komen vanuit de bedrijfsverzamelgebouwen die ze in de jaren 90 van de vorige eeuw hebben betrokken. En velen van ons werken als ZZP-er. Flexlocaties, workingspaces, gezamenlijke werkplaatsen schieten overal in het land als paddenstoelen uit de grond. Denk bij werkfuncties ook aan kleinschalige zorgaanbieders die zich richten op een vergrijzende bevolking.
3. Meer horecabestemmingen toestaan of op verrassende plekken stimuleren. We zitten steeds vaker op een terras. We willen de stad beleven met een goed kopje koffie in de hand. (Dag) horeca maar ook combi's van retail en horeca. Een sapje drinken terwijl je schoenen worden gerepareerd. En bovendien (hippe) terrasjes geven extra beleving aan mono functionele winkelgebieden en maken een dwaalmilieu super aantrekkelijk.
4. Het organiseren van voorzienbaarheid. Ondernemers weten dan waar ze aan toe zijn en kunnen daardoor gerichte keuzes maken. Dat betekent dat je als gemeente duidelijk zal moeten zijn welke gebieden je tot je toekomstig kernwinkelgebied gaat rekenen en welke tot het dwaalmilieu/aanloopstraten. In het bestemmingsplan bepalingen opnemen over een overgangperiode. Of een gebiedsvisie te publiceren waarin het vervallen van de detailhandelsbestemming wordt aangekondigd.
5. Een leegstandsverordening instellen zodat eigenaren verplicht zijn melding te doen bij de gemeente en mee te werken aan hergebruik van de ruimte. Echter een dergelijk instrument brengt ook veel verplichtingen voor beide partijen met zich mee en de vraag is of in tijden van winkelkrimp het reëel is via dit instrument hergebruik van de ruimte af te dwingen.
6. Een actieve makel/schakel functie. Het bijhouden van een leegstandslijst, in gezamenlijkheid met ondernemersverenigingen en makelaars. Het meedenken met pandeigenaren over een nieuwe bestemming. Weten wie de eigenaren zijn en hoe ze in het proces staan. Het meedenken met retailers die verplaatsing overwegen. Ook van buiten naar de binnenstad.
7. Stedelijke herverkaveling. Kan als een zwaar en licht proces worden ingezet. Voorop staat dat je als gemeente weet welke delen van de binnenstad in de nieuwe situatie tot het kernwinkelgebied en welke tot de aanloopstraten worden gerekend (zie onder punt 4). Bij zware inzet kan de gemeente financiële inzet overwegen om eigenaren uit te kopen en te verplaatsen, bij een lichtere variant vervult de gemeente enkel een makel/schakelfunctie (zie ook onder 6).
8. Vergroten van de leefbaarheid bij leegstand in een gebied. Het mogelijk maken van tijdelijke voorzieningen: Bijvoorbeeld Pop-up stores, tijdelijke galeries etcetera. Maar ook: het bieden van experimenteerterruimte aan startende ondernemers tegen gebruikersvergoeding voor een bepaalde tijd. Bij het realiseren van al dit soort initiatieven kan een creatief meedenkende match-maker die ideeën en panden verbindt, van doorslaggevend belang zijn.
9. En als dit allemaal nog geen soelaas biedt, dan is er altijd nog de tijdelijke optie van windowdressing: Posters over de ruit. Kunst in de etalage of een naastgelegen ondernemer toestemming verlenen de etalage tijdelijk in te richten.
10. Tenslotte: Voor een levendige binnenstad is reuring van belang. Welke functies hebben publieksbereik en zijn momenteel buiten de binnenstad georganiseerd. Denk aan culturele instellingen, gezondheidszorg en dienstverlenende publiekstrekkingen. Dit kan ook betekenen dat door de verplaatsing van deze functies elders in Tiel leegstand ontstaat, maar dat is dan minder een ongewenste situatie dan structurele leegstand in de binnenstad.

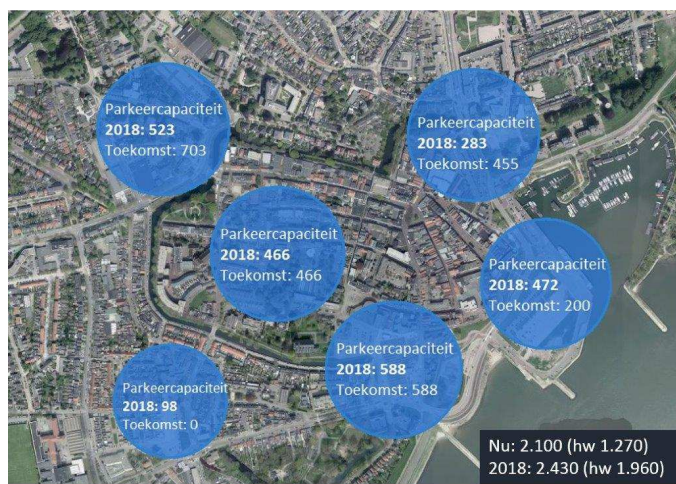
BIJLAGE 5 Parkeren in de binnenstad

Tiel heeft een ruime voorraad parkeerplaatsen in de binnenstad (2100) maar op een aantal dagen kan het knellen. Een tekort aan parkeerplaatsen doet zich met name voelen:

- Als de Waalkade wordt ingezet voor evenementen (Appelpop en de kermis)
- Als de Waalkade bij hoogwater niet beschikbaar is.
- Bij piekdagen in de decembermaand. Uit monitoring blijkt dat de totale capaciteit voldoet. Slechts op een aantal piekmomenten zijn een aantal parkeerplaatsen vol, terwijl er dan nog wel capaciteit is op andere parkeerplaatsen. Met name op het Taluud is ruimte.

Als de Waalkade niet kan worden benut voor parkeren bij grootschalige evenementen en/of hoog water zijn in de binnenstad 1270 parkeerplaatsen beschikbaar. Dat is te weinig. Tiel werkt hard aan nieuwe parkeercapaciteit in de Poorten waardoor binnenstadbezoekers straks minder afhankelijk zijn van parkeren op de Waalkade. In 2018 zijn er 2430 parkeerplaatsen in de binnenstad beschikbaar. Er is dan extra ruimte gecreëerd in de Westluidense Poort, Burense Poort en Santwijckse Poort. Het aantal parkeerplaatsen op de Waalkade zal worden afgebouwd. Uiteindelijk zullen daar nog 200 parkeerplaatsen over zijn en de Waalkade kan worden ingericht als een multifunctionele verblijfsruimte. Inzet is te komen tot de situatie 2018 zoals verbeeld in de figuur hieronder.

Landelijke tendensen wijzen op het feit dat het aantal auto's dat in of in de nabijheid van de binnenstad wil parkeren, zal gaan afnemen. Er is onzekerheid over het gedrag van de winkelbezoeker (afvlakking parkeervraag) en er is een verandering van openingstijden op komst. Nu al experimenten winkels met verlengde openingstijden in de avond wat leidt tot een spreiding van de parkeervraag over de dag en we zien dat in steeds meer steden (permanent) koopzondagen worden ingesteld (spreiding over de week). Dit zal consequenties kunnen hebben voor de parkeerbalans.



Parkeren nu en in 2018